The Islamic Journal of Women and the Family
Print ISSN: 2538-6190 Online ISSN: 2717-4085
Homepage: https://pzk.journals.miu.ac.ir

Identifying the Models of Counseling and Couples Therapy Associated with Effectiveness in Family Stability and Reduced Inclination toward Divorce in Iran: A Scoping Review (2015-2025)

Mohammad Sanagoueizadeh[1] ✉

1. Department of Family Studies, Research Institute for Theology and Family, Islamic Sciences and Culture Academy, Qom, Iran.

Email: m.sanagoueizadeh@isca.ac.ir 0000-0002-0187-8830

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 4 April 2026
Received in revised form 23 May 2026
Accepted 10 July 2026
Available online 27 September 2026

Keywords:
counseling,
couples therapy,
family stability,
desire for divorce,
scoping review.

ABSTRACT

Objective: The present study was conducted with the aim of providing a comprehensive review of various models of counseling and couples therapy, focusing on their effectiveness in promoting family stability and reducing the desire for divorce in Iran.
Method: This research was conducted using a descriptive approach, specifically a scoping review, following the five-stage framework proposed by Arksey and O'Malley. The attributional population consisted of articles relevant to the research topic, published between 2015 and 2025, which were selected by the judgmental sampling. Following an advanced search for keywords related to the research problem, namely "counseling," "couples therapy," "marital stability," and "desire for divorce", within various databases, relevant articles were identified. Subsequently, through a screening process aligned with the PRISMA guidelines, 42 articles were selected for final analysis.
Results: The findings indicated that the primary treatment programs employed by Iranian researchers, as documented in their articles, to foster family stability and reduce the inclination toward divorce fall into four categories: emotion-focused therapy, acceptance and commitment therapy, postmodern therapies, and divorce prevention packages. Furthermore, the findings revealed that conventional models of counseling and couples therapy do not fully align with the factors that contribute to marital stability within the context of Islamic-Iranian culture.
Conclusions: The results of this research can be utilized by counselors, psychologists, and professionals in the field of family within the realms of policymaking and planning to perform future research and policy-related initiatives.

Cite this article: Sanagoueizadeh, M. (2026). Identifying the Models of Counseling and Couples Therapy Associated with Effectiveness in Family Stability and Reduced Inclination toward Divorce in Iran: A Scoping Review (2015-2025). *The Islamic Journal of Women and the Family,* 14(3), 47-74. https://doi.org/10.22034/ijwf.2026.23279.2576

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights.
Publisher: Al-Mustafa International University.
DOI: https://doi.org/10.22034/ijwf.2026.23279.2576

Introduction

Over the past decade, the Iranian family has undergone changes and transformations that have paved the way for family fragmentation, an increased inclination toward formal divorce, and reduced family stability to such an extent that Iran now ranks among the four countries with the highest divorce rates globally (Mahnaei et al., 2019). Beyond the fact that divorce precipitates various social, psychological, economic, and cultural harms for both the family and society (Madahi & Feizi, 2024; Abdollahi et al., 2024), it is also considered undesirable within the Islamic-Iranian culture; indeed, in the sight of God, it is regarded as the "most detested of all permitted acts" (cf., Koleini, 1407AH, 6/54). Consequently, it is essential for counselors, psychologists, and policymakers in the family sector to employ models that promote family stability. Given the rise in family instability over the last decade and the factors contributing to marital stability in Iran, the question arises: based on existing research, what counseling models are currently utilized by counselors and psychologists to foster family stability and reduce the inclination toward divorce? Are these models compatible with the Islamic-Iranian culture? Upon which psychological and counseling theories and approaches are these models primarily based? Furthermore, do these models encompass the factors associated with marital stability?

Addressing these questions could prove highly beneficial for other counselors and psychologists, as well as for future research and professional practice. For it helps counselors and psychologists gain insight into the counseling models currently employed to foster the stability of Iranian families, identify existing gaps in this field, and with an eye toward the future develop new programs or models tailored to the Islamic-Iranian culture to further strengthen the stability of the Iranian family.

Method

This is a descriptive study, specifically a scoping review. Scoping reviews are conducted with the aim of mapping the existing body of knowledge and informing future research, practices, and policies (Westfalen et al., 2021); thus, the present study was conducted as a scoping review following the five-stage framework proposed by Arksey and O'Malley (2005) and in adherence to the PRISMA-SCR guidelines. The stages of the study were as follows:

- Identifying the research question: The primary research question was: What are the models of counseling and couples therapy associated with effectiveness in promoting family stability and reducing the desire for divorce in Iran between the years 2015 and 2025?

- Identifying relevant studies: To identify studies pertinent to the research question, a search was conducted using keywords such as "effectiveness," "counseling," "stability," "consolidation," "strengthening," "divorce," "consensual divorce," "divorce applicant," "separation," and "continuity." These terms were combined using the operators "AND" and "OR" with words such as "marriage," "family," "marital," "couple," and "spouses" (along with their English

equivalents). The search was performed across several databases, including Magiran, PubMed, Elsevier, SID, Noormags, and Google Scholar. In the initial phase, 1147 articles were retrieved. Following a multistage screening process, which involved reviewing the articles and removing duplicates as well as those that did not meet the study's inclusion criteria, a final total of 42 articles were included in the analysis.

- Data extraction and mapping: Data from the studies were organized into various tables, including the distribution of studies by year of publication, research methodology, and statistical population. Furthermore, comprehensive details for each study were extracted, encompassing the article title, first author's name, year of publication, statistical population, research methodology, sampling technique, and sample size.

- Summarization, analysis, and reporting of results: In the final stage, the findings were analyzed descriptively. Models of counseling and couples therapy, specifically those associated with enhancing family stability and reducing the desire for divorce in Iran were identified, categorized, and analyzed.

Results

The findings indicated that 7.14% of the studies were conducted between 2015 and 2017, 16.66% between 2017 and 2019, 23.80% between 2019 and 2021, 35.74% between 2021 and 2023, and 16.66% between 2023 and 2025. Furthermore, 14.28% of the studies focused on the city of Tehran, while 78.57% were conducted in other cities, including Abadan, Isfahan, Kerman, Yazd, Mashhad, Ardabil, Qazvin, Ahvaz, Iranshahr, Ardakan, and Neyshabur.

More than 90% of the research methodologies employed in the selected articles were quasi-experimental, while each of mixed and descriptive approaches accounted for approximately 4% of the studies. Among the models of counseling and couples therapy associated with family stability and a reduction in the desire for divorce in Iran, the emotion-focused approach was the most frequent, appearing 7 times. This was followed by acceptance and commitment therapy, solution-focused therapy, and narrative therapy, each of which appeared 5 times in the studies. Divorce prevention packages were used 4 times; indigenous models, family therapy, and resilience-based approaches were each used 2 times; and various other approaches were reported once.

Conclusions

Based on the current research within the context of Iranian studies, there are two categories of research concerning the efficacy of the models of counseling and couples therapy in promoting family stability and reducing the desire for divorce. The first category consists of studies (21 articles) that examined the efficacy of specific therapeutic or counseling approaches for family stability, while the second category comprises studies (18 articles) that investigated the efficacy of educational, preventive, or empowerment-based approaches. The results from both

categories indicate that these approaches have a significant impact on enhancing family stability and reducing the desire for divorce. The findings of the present study reveal that, among all the therapeutic and educational approaches employed in the reviewed literature, emotion-focused therapy, acceptance and commitment therapy, postmodern approaches, and divorce prevention packages were the most frequently utilized.

Most of these approaches focused primarily on interpersonal factors, and to some extent, individual and familial factors, related to family stability, with less emphasis on premarital factors; notably, they largely overlooked the sociocultural factors influencing family stability. It is possible that this neglect of sociocultural factors contributes to the limited efficacy of various counseling and couples therapy interventions in fostering family stability and reducing divorce rates in Iran. According to Zamani and Isanejad (2021), the success of couples and family therapy approaches is not sufficient to effectively address divorce, as their effect sizes fall within the low range.

To address this issue, grounded in Islamic-Iranian principles for strengthening the family, it is recommended that integrative models be employed to treat divorce-related concerns and foster marital stability. Specifically, the development of integrative models, such as an ecological, emotion-focused couples therapy combined with marriage enrichment based on an Islamic-Iranian approach, could prove beneficial for this purpose. Limitations of the present study included the inaccessibility of the full text for certain articles, as well as a relative lack of research focus on the variables of family or marital stability; however, the scope of the review was expanded to include the reduction of the desire for divorce, thereby partially mitigating these limitations.

Author Contributions

All stages of research design, article writing, and editing of the final versions were carried out by the author alone.

Data Availability Statement

Data are available from the authors upon request.

Acknowledgements

The author expresses his gratitude and appreciation to the Islamic Sciences and Culture Academy for providing financial and moral support for the conduct of this research.

Ethical Considerations

The author emphasizes that all ethical principles have been observed in conducting and publishing this research. This has been confirmed by the author. Cases such as falsification of data, distortion of results, plagiarism, and any other unethical behavior have been strictly avoided in this study.

Funding

This study was conducted without receiving any financial support from government, commercial, or non-profit organizations.

Conflict of Interest

The author declares that there are no conflicts of interest in connection with this study. In other words, there were no financial or personal interests that could affect the results of the study.

پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده
شاپا چاپی: ۶۱۹۰-۲۵۳۸ شاپا الکترونیکی: ۴۰۸۵-۲۷۱۷
Homepage: https://pzk.journals.miu.ac.ir

شناسایی الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران؛ یک مرور دامنه‌ای (۱۳۹۴- ۱۴۰۴)

محمد ثناگویی‌زاده [۱] ✉

۱. استادیار گروه مطالعات خانواده، پژوهشکده الهیات و خانواده، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، قم، ایران. رایانامه: m.sanagoueizadeh@isca.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۱/۱۵
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۱۹
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۵

کلیدواژه‌ها:
مشاوره،
زوج‌درمانی،
پایداری خانواده،
میل به طلاق،
مرور دامنه‌ای.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف مرور گسترده انواع الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران، انجام شد.

روش پژوهش: این پژوهش به‌روش توصیفی از نوع مطالعات مروری دامنه‌ای که منطبق با مراحل پنج‌گانه آرکسی و اومالی است، انجام شد. جامعه اسنادی پژوهش شامل تمامی مقالات مرتبط با موضوع پژوهش در بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴ شمسی (۲۰۱۵-۲۰۲۵ میلادی) بود که به‌روش هدفمند انتخاب شد. پس از جستجوی پیشرفته کلیدواژه‌های مرتبط با مسئله پژوهش، شامل واژه‌های «مشاوره»، «زوج‌درمانی»، «پایداری ازدواج» و «میل به طلاق»، در پایگاه‌های اطلاعاتی داده‌ها، مقالات مورد نظر انتخاب و سپس با انجام فرایند غربالگری مطابق دستورالعمل پریزما، چهل و دو مقاله تحلیل نهایی شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد بیشترین برنامه‌های درمان که پژوهشگران ایرانی در مقالات از آنها برای پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق استفاده کرده‌اند شامل چهار نوع است که عبارتند از: درمان هیجان‌مدار، درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد، درمان‌های پست‌مدرن و بسته‌های پیشگیری از طلاق. علاوه‌بر آن یافته‌ها نشان داد که الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی رایج به‌طور کامل منطبق با عوامل پایداری ازدواج در فرهنگ اسلامی- ایرانی نیستند.

نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش برای مشاوران، روان‌شناسان و فعالان حوزه خانواده در عرصه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی برای انجام اقدام‌های پژوهشی و سیاستی آینده قابل استفاده است.

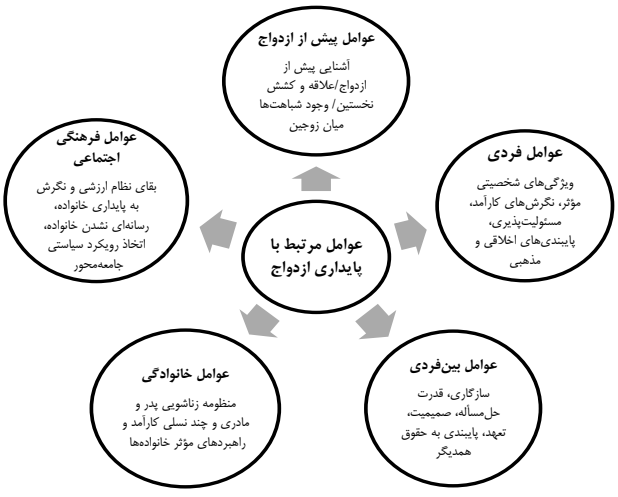
استناد: ثناگویی‌زاده، محمد (۱۴۰۵). شناسایی الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران؛ یک مرور دامنه‌ای (۱۳۹۴- ۱۴۰۴). *پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده*، ۱۴(۳)، ۴۷-۷۴. https://doi.org/10.22034/ijwf.2026.23279.2576

ناشر: جامعه المصطفی العالمیه.

© نویسندگان.

مقدمه

خانواده در منظومه فرهنگ اسلامی ایرانی، بنیادی‌ترین و مقدس‌ترین نهاد اجتماعی است؛ نهادی که نقش محوری در ارتقای سلامت روانی، تعالی معنوی، نشاط اجتماعی و فرآیند جامعه‌پذیری افراد ایفا می‌کند. (احمدی و نوده‌ئی، ۱۴۰۱) پایداری و انسجام خانواده، زیربنای تحقق کارکردهای اساسی آن و تضمین‌کننده سلامت فردی و اجتماعی اعضای خانواده است. مداخله‌های مبتنی بر پایداری ازدواج و سلامت خانواده، در مقایسه با درمان طلاق، نه تنها اثر بیشتری بر انسجام و حفظ خانواده دارد بلکه کم‌هزینه‌تر و برای افراد جامعه و اعضای خانواده دردسترس‌تر است. ازاین‌رو، توجه ویژه به تحکیم ازدواج و اقدام مؤثر در برابر پدیده جدایی، متارکه و طلاق، شرط لازم برای ایجاد بستر امن و توانمندسازی خانواده به‌شمار می‌رود (والش[1]، ۲۰۱۵؛ برگر و هانا[2]، ۲۰۱۳). پایداری خانواده منوط به پایداری ازدواج است و به‌معنای استمرار ازدواج رسمی بین زن و شوهری است که در طی یک عقد رسمی با هم محرم شدند و در برابر همدیگر مبتنی بر حقوق و وظایف اسلامی و ایرانی مسئول هستند (آذرکیش و همکاران، ۱۳۹۷؛ ثناگویی‌زاده، ۱۴۰۳). در یک دهه گذشته خانواده ایرانی دچار تغییرات و تحولاتی شده که همه آنها زمینه‌ای برای گسست خانوادگی و افزایش میل به طلاق رسمی و کاهش پایداری خانواده شده است به‌حدی که ایران را در زمره چهار کشور با بالاترین میزان شیوع طلاق در سطح جهان قرار داده است (محنایی و همکاران، ۱۳۹۸). افزون‌برآن، آمارهای رسمی برای رشد نرخ طلاق در ایران شاهدی برای این موضوع در طی یک‌دهه گذشته است (حاجیان مقدم و همکاران، ۱۳۹۶). از جمله این تغییرات در خانواده ایرانی عبارتنداز: روند کاهش ازدواج و افزایش نرخ طلاق؛ تغییر روابط قدرت در خانواده؛ ظهور الگوهای نوین در روابط فرزندان- والدین؛ تغییر در الگوی کارکردی خانواده‌ها و انتقال مسئولیت از خانواده به سایر نهادها؛ تضعیف الگوی تقسیم کار سنتی در خانواده؛ کاهش میزان باروری؛ تضعیف روابط خویشاوندی؛ و احساس تنهایی خانواده (بی‌آزارکاری، ۱۴۰۰؛ فولادی وندا، ۱۳۹۹؛ حاجیان مقدم، ۱۳۹۳). در برابر این عوامل که بیانگر تضعیف نهاد خانواده در ایران است، برخی مطالعات به پنج‌دسته از عوامل مرتبط با پایداری ازدواج مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی دست یافتند که این عوامل عبارتنداز: عوامل پیش از ازدواج؛ عوامل فردی؛ عوامل بین‌فردی؛ عوامل خانوادگی؛ و عوامل فرهنگی اجتماعی (ثناگویی‌زاده، ۱۴۰۰). شکل۱، این عوامل را با عناصر زیرین آن نشان داده است.

شکل۱. عوامل مرتبط با پایداری ازدواج مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی (اقتباس از ثناگویی‌زاده، ۱۴۰۰)

1. Walsh, F.
2. Berger, R., & Hannah, M. T.

مطابق شکل۱، عوامل مرتبط با پایداری ازدواج مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی عبارتند از:

- عوامل پیش از ازدواج شامل آشنایی پیش از ازدواج، علاقه و کشش نخستین و وجود شباهت‌ها میان زوجین؛
- عوامل فردی شامل ویژگی‌های شخصیتی مؤثر، نگرش‌های کارآمد، مسئولیت‌پذیری، پایبندی‌های اخلاقی و مذهبی؛
- عوامل بین‌فردی شامل سازگاری، قدرت حل مسئله، صمیمیت، تعهد و پایبندی به حقوق همدیگر؛
- عوامل خانوادگی شامل منظومه زناشویی پدر و مادری و چند نسلی کارآمد و راهبردهای مؤثر خانواده‌ها؛
- عوامل فرهنگی اجتماعی شامل بقای نظام ارزشی و نگرش به پایداری خانواده، رسانه‌ای نشدن خانواده و اتخاذ رویکرد سیاستی جامعه‌محور. (ثناگویی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۴)

علاوه‌بر آنکه وقوع طلاق در خانواده زمینه‌ساز آسیب‌های گوناگون اجتماعی، روانی، اقتصادی و فرهنگی برای خانواده و جامعه است (مداحی و فیضی، ۱۴۰۳؛ عبداللهی و همکاران، ۱۴۰۳)، در فرهنگ اسلامی ایرانی نیز یک امر ناپسند شمرده شده است و نزد خدای متعال مبغوض‌ترین حلال می‌باشد (کلینی، ۱۴۰۷هـ.ق، ۵۴/۶). از سوی دیگر مطابق با سیاست‌های کلی نظام خانواده، ساماندهی نظام مشاوره خانواده برای پایداری آن مبتنی بر فرهنگ اسلامی ایرانی، در قالب یک اصل سیاستی ابلاغ شده است (سیاست‌های کلی خانواده، ۱۳۹۵). براین‌اساس وظیفه مشاوران، روان‌شناسان، و سیاست‌گذاران حوزه خانواده در به‌کارگیری الگوهای مرتبط با پایداری خانواده یک ضرورت به‌شمار می‌رود.

با توجه به افزایش ناپایداری خانواده در یک دهه گذشته و عوامل پایداری ازدواج در ایران، این سئوال مطرح است که مطابق با پژوهش‌های پیشین، الگوهای مشاوره به‌کارگرفته شده از سوی مشاوران و روان‌شناسان برای پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق چیست؟ آیا این الگوها متناسب با فرهنگ اسلامی ایرانی هستند؟ این الگوها بیشتر از چه نظریه‌ها و رویکردهای روان‌شناسی و مشاوره استفاده کرده‌اند؟ آیا این الگوها دربرگیرنده عوامل مرتبط با پایداری ازدواج هستند؟ پژوهش حاضر درصدد پاسخ به این سئوالات است.

ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش

بررسی دیدگاه‌های نظری از انواع الگوهای مشاوره خانواده و زوج‌درمانی بیانگر آن است که هدف اغلب آنها اصلاح ساخت خانواده، روابط هیجانی و الگوهای ارتباطی بین‌فردی، اصلاح شناخت‌ها و رفتارها، انتخاب‌ها، توانمندسازی روابط اعضای خانواده و در نهایت اصلاح نظام خانواده است. (لیبو و اسنایدر،[1] ۲۰۲۲) در این الگوها، هدف اصلی پایداری و استحکام خانواده نیست، بلکه اصلاح و تقویت نظام خانواده است تا تحت تأثیر آن، عضو بیمار در خانواده درمان و کارکرد خانواده اصلاح و تقویت شود. از سوی دیگر، بسیاری از الگوهای موجود مشاوره و زوج‌درمانی، متمرکز بر فرهنگ غربی و برخاسته از مبانی و دیدگاه‌های روان‌شناسی موجود هستند که از نظر آنها پدیده طلاق، امر ناپسندی نیست بلکه در برخی از آنها شاخصی برای رشد و خودشکوفایی فردی می‌باشد (لامیلا و فیگوریدو[2]، ۲۰۲۳؛ عفیفی و همکاران[3]، ۲۰۱۳).

بیشتر پژوهش‌های ایرانی که متمرکز بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در زوج‌های ایرانی است از رویکردهای روان‌شناختی موجود غربی استفاده کرده‌اند؛ برای نمونه می‌توان به استفاده آنها از شناخت‌درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی (ر.ک.، قنبریان و همکاران، ۱۳۹۸؛ عقیلی و همکاران، ۱۴۰۱)، درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد (ر.ک.، صادقی و همکاران، ۱۴۰۳؛ مهری بروجنی و همکاران، ۱۴۰۲)، زوج‌درمانی هیجان‌مدار (ر.ک.، حاتمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ اژه‌ای و همکاران، ۱۳۹۷)، خانواده‌درمانی (ر.ک.، قنبری، ۱۴۰۲؛ نبوی حصار و همکاران،۱۴۰۰)، واقعیت‌درمانی (ر.ک.، قربان‌پور و همکاران، ۱۴۰۰)،

1. Lebow, J. L., & Snyder, D. K.
2. Lamela, D., & Figueiredo, B.
3. Afifi, T., & et al

درمان‌های پست‌مدرن (ر.ک.، مجرد و همکاران، ۱۳۹۸؛ قدسی و همکاران، ۱۳۹۷)، درمان‌های مبتنی بر غنی‌سازی ازدواج (ر.ک.، یحیایی و همکاران، ۱۳۹۹؛ امانی و قاسمی، ۱۴۰۱)، طرحواره‌درمانی (ر.ک.، پناهی‌فر و همکاران، ۱۴۰۲) اشاره کرد. در برخی پژوهش‌ها نیز سعی شده است که از الگوهای بومی مانند الگوی بومی مبتنی بر نظریه لازاروس و تئوری برنامه‌ریزی رفتاری (ر.ک.، ایرانی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹) و طرحواره‌درمانی بومی (ر.ک.، گلکار و همکاران، ۱۴۰۰) برای خانواده‌های ایرانی استفاده شود.

یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند برای سایر مشاوران و روان‌شناسان و اقدام‌های پژوهشی و حرفه‌ای آینده راهگشا باشد؛ زیرا به مشاوران و روان‌شناسان کمک می‌کند از الگوهای مشاوره به‌کارگرفته شده از سوی مشاوران برای پایداری خانواده ایرانی، آگاهی پیدا کنند تا بتوانند خلأهای موجود در این عرصه را شناسایی کرده و برای آینده به دنبال تدوین برنامه‌ها یا الگوهای کارآمدتر برای پایداری خانواده ایرانی متناسب با فرهنگ اسلامی ایرانی باشند.

شیوه اجرای پژوهش

۱. روش پژوهش

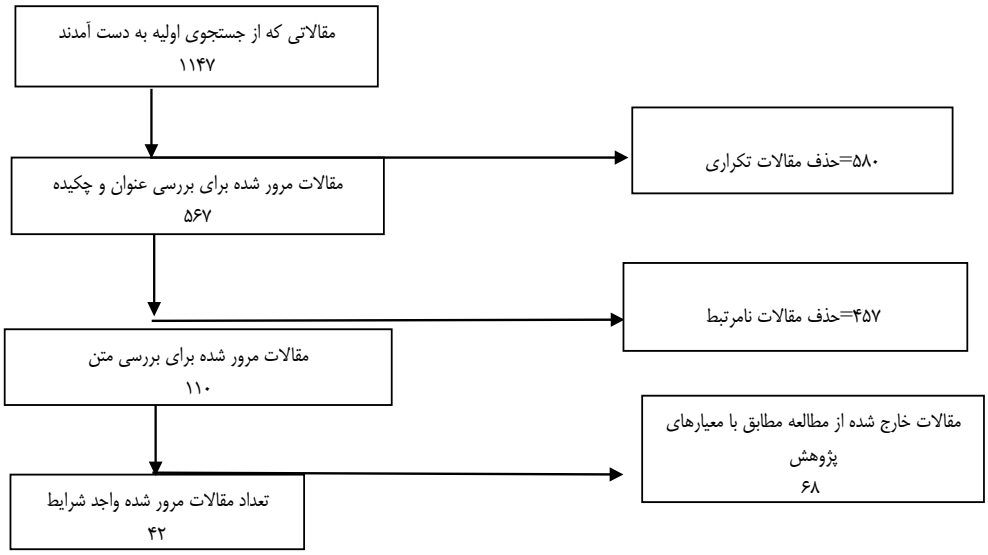
این مطالعه از نوع توصیفی و با توجه به روش اجرا یک مطالعه مروری از نوع دامنه‌ای است. مرور تحقیقات گذشته به شیوه‌های مختلفی انجام می‌شود. از جمله آنها مطالعه مروری دامنه‌ای است که با هدف تعیین گستره، پوشش و ماهیت متون علمی موجود درباره موضوعی خاص انجام می‌شود. این مطالعات تصویر روشنی از حجم ادبیات پژوهشی، نوع مطالعات انجام شده و تمرکز پژوهش‌ها در آن موضوع ارائه می‌دهد. مرورهای دامنه‌ای، با هدف توصیف قلمرو پایه‌های دانش موجود و اطلاع‌رسانی درباره تحقیق‌ها، اقدام‌ها و سیاست‌های آینده انجام می‌شود. (وستفالن و همکاران،[1] ۲۰۲۱) به‌طورکلی، اهداف مطالعات مرور دامنه‌ای عبارتند از: شناسایی انواع شواهد موجود در یک حوزه مشخص؛ روشن‌کردن مفاهیم یا تعاریف کلیدی در متون؛ بررسی چگونگی انجام تحقیق در یک موضوع یا حوزه خاص؛ شناسایی ویژگی‌ها یا عوامل کلیدی مرتبط با یک مفهوم؛ مقدمه‌ای برای یک مرور سیستماتیک؛ و شناسایی و تحلیل شکاف‌های دانش (مون و همکاران[2]، ۲۰۱۸). بدین‌منظور در پژوهش حاضر، مطالعه مروری دامنه‌ای مبتنی بر پنج مرحله آرکسی و اومالی[3] (۲۰۰۵) و براساس دستورالعمل PRISMA-SCR انجام شد. مراحل انجام مطالعه به شرح زیر بود:

الف) شناسایی سئوال پژوهش: سئوال اصلی پژوهش عبارتند از: الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران در بازه زمانی سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴ شمسی (۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ میلادی) چیست؟ این سئوال با هدف شناسایی انواع الگوهایی از مشاوره که به‌منظور پایداری خانواده و اثربخشی بر آن در مطالعات ایرانی استفاده شده‌است، طراحی شد.

ب) شناسایی مطالعات مرتبط: برای شناسایی مطالعات مرتبط با سؤال پژوهش، کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع شامل «اثربخشی»، «مشاوره»، «پایداری»، «تحکیم»، «استحکام»، «طلاق»، «طلاق توافقی»، «متقاضی طلاق»، «متارکه»، «استمرار»، با ترکیب حرف «و» و حرف «یا» با کلمه‌های «ازدواج»، «خانواده»، «زناشویی»، «زوج»، «همسران» و معادل‌های لاتین آن در پایگاه‌های اطلاعاتی داده‌ها شامل Google scholar، Noormags، SID، Elzevier، PubMed، Magiran جستجو شد. نحوه جست‌وجو بدین صورت بود که در پایگاه‌های اطلاعاتی، در قسمت جست‌وجوی پیشرفته، کلیدواژه مورد نظر در قسمت‌های «عنوان»، «چکیده» و «کلیدواژه‌ها» جست‌وجو شد، سپس بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴ (۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵)

1. Westphaln, K. K., & et al
2. Munn, Z., & et al
3. Arksey, H., & O'malley, L.

انتخاب و فرایند جست‌وجو انجام شد. در مرحله نخست، ۱۱۴۷ مقاله بازیابی شد. پس از چند مرحله غربالگری با بررسی چک‌لیست مقالات و حذف مقالات تکراری و مقالاتی که منطبق با معیارهای پژوهش نبودند، در نهایت تعداد ۴۲ مقاله وارد تحلیل شدند. شکل۲، روند ورود و خروج مطالعات اولیه تا مرحله ورود مقالات به تحلیل را نشان می‌دهد.

شکل۲. مراحل روند ورود و خروج مطالعات اولیه تا مرحله ورود مقالات به تحلیل براساس دستورالعمل پریزما

ج) انتخاب مطالعات: انتخاب مطالعات براساس معیارهای ورود و خروج تعیین‌شده برای پژوهش انجام شد. معیارهای ورود عبارت بود از: مقالات با موضوع پژوهش همخوان باشند؛ مقالات اصیل پژوهشی باشند؛ و در نشریات معتبر چاپ شده باشند. معیارهای خروج نیز عبارت بود از: مقالاتی که در بازه زمانی مورد نظر قرار نمی‌گرفتند و یا اطلاعات مرتبط با چک‌لیست ارزیابی را نداشتند.

د) استخراج و ترسیم داده‌ها: داده‌های مطالعات در جدول‌های متعدد شامل توزیع مطالعات برحسب سال انتشار، روش پژوهش، جامعه آماری و در نهایت مشخصات کامل داده‌ها شامل عنوان مقاله، نام نویسنده اول، سال انتشار، جامعه آماری، روش پژوهش، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه، مشخص شد.

هـ) خلاصه‌سازی، تحلیل و گزارش نتایج: در مرحله نهایی، یافته‌ها به صورت توصیفی تحلیل شدند و الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران معرفی و طبقه‌بندی شد و مورد تحلیل قرار گرفت.

۲. جامعه اِسنادی پژوهش

جامعه اسنادی پژوهش شامل تمامی مقالات مرتبط با موضوع پژوهش در بازه زمانی بین سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۴ شمسی (۲۰۱۵ تا ۲۰۲۵ میلادی) بود که به‌روش هدفمند انتخاب شد. پس از جستجوی پیشرفته کلیدواژه‌های مرتبط با مسئله پژوهش، شامل واژه‌های مشاوره، زوج‌درمانی، پایداری ازدواج و میل به طلاق، در پایگاه‌های اطلاعاتی داده‌ها، مقالات مورد نظر انتخاب و سپس با انجام فرایند غربالگری مطابق دستورالعمل پریزما، چهل و دو مقاله تحلیل نهایی شد.

یافته‌های پژوهش

جدول۱. توزیع مطالعات برحسب سال انتشار

سال	فراوانی	درصد
۱۳۹۴-۱۳۹۶	۳	۷/۱۴
۱۳۹۶-۱۳۹۸	۷	۱۶/۶۶
۱۳۹۸-۱۴۰۰	۱۰	۲۳/۸۰
۱۴۰۰-۱۴۰۲	۱۵	۳۵/۷۴
۱۴۰۲-۱۴۰۴	۷	۱۶/۶۶
جمع	۴۲	۱۰۰

جدول ۱ توزیع مطالعات را برحسب سال انتشار نشان می‌دهد. مطابق این جدول، بیشترین توزیع مطالعات در بازه زمانی بین سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ و کمترین مطالعات در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ بوده است.

جدول ۲. توزیع مطالعات مروری برحسب جامعه آماری

جامعه آماری	فراوانی	درصد
تهران	۶	۱۴/۲۸
سایر شهرها	۳۳	۷۸/۵۷
مجموع برخی شهرها	۳	۷/۱۵
جمع	۴۲	۱۰۰

جدول ۲، توزیع مطالعات مروری برحسب جامعه آماری را نشان می‌دهد. مطابق جدول ۲، بیشترین توزیع مطالعات در سایر شهرها مانند آبادان، اصفهان، کرمان، یزد، مشهد، اردبیل، قزوین، اهواز، ایرانشهر، اردکان، نیشابور بوده و شش مطالعه نیز متمرکز بر شهر تهران بوده است.

جدول ۳. توزیع مطالعات مروری برحسب روش‌های مطالعه

روش	فراوانی	درصد
ترکیبی	۲	۴/۷۶
نیمه‌تجربی	۳۸	۹۰/۴۸
توصیفی	۲	۴/۷۶
جمع	۴۲	۱۰۰

جدول ۳، توزیع روش‌های مطالعه را در میان مقالات منتخب نشان می‌دهد. مطابق جدول ۳، بیش از ۹۰درصد از روش‌های مطالعه در مقالات منتخب مربوط به روش نیمه‌تجربی بوده است و هر یک از دو روش ترکیبی و توصیفی حدود ۴درصد از روش‌های مطالعه را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴. خلاصه مشخصات مقالات الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران

ردیف	الگوی مشاوره	نام نویسنده اول و سال انتشار	جامعه آماری	روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۱	آموزش جنسی	آذرکیش (۱۳۹۶)	زنان آبادان	تصادفی۴۰نفر
۲	آموزش رویکرد یکپارچه چندسطحی فلدمن	سارا مشتاقی (۱۳۹۹)	زوجین البرز	دسترس۲۰ زوج
۳	تجارب مشاوران خانواده	سمیه پارسی (۱۴۰۳)	مشاوران خانواده ایران	هدفمند۲۰نفر
۴	خانواده‌درمانی مبتنی بر تحکیم خانواده	زهرا قنبری (۱۴۰۲)	کارکنان متأهل شهر کرمان	دردسترس۳۰زوج
۵	الگوی بومی مبتنی بر نظریه لازاروس و ..	جلال ایرانی‌زاده (۱۳۹۹)	زوجین شهر یزد	هدفمند۳۴ نفر
۶	آموزش گروهی واقعیت درمانی	امیر قربان پور (۱۴۰۰)	زوجین شهر مشهد	هدفمند۲۴زوج
۷	بسته پیشگیری از طلاق	مصطفی مظاهری (۱۴۰۰)	زوجین شهر اصفهان	در دسترس۳۰ زوج
۸	مشاوره راه‌حل‌محور	آرزو مجرد (۱۳۹۸)	زنان اردبیل	در دسترس۳۰ نفر
۹	آموزش مدل همسرآزاری	شاهو فاتحی (۱۴۰۱)	زنان سنندج	در دسترس۳۰ نفر
۱۰	الگوی ارتقای رضایت زناشویی	(عفت یحیایی‌راد (۱۳۹۹	زوج شهر مشهد	۴۰ زوج
۱۱	برنامه توانمندسازی اولسون گاتمن به شیوه گروهی	احمد امانی (۱۴۰۱)	زوجین شهر ورامین	در دسترس۳۰ نفر
۱۲	الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق	حامد حیدری (۱۳۹۹)	متقاضیان طلاق مشهد	هدفمند۳۰ نفر
۱۳	رویکردهای تلفیقی هیجان‌مدارگاتمن و راهبردی راه‌حل‌محور	حسین شاهمرادی (۱۳۹۸)	زوجین پلدختر	هدفمند۶ زوج
۱۴	زوج‌درمانی هیجان‌مدار	نوشین حاتمی (۱۴۰۰)	زوجین تهران	هدفمند۳۰ زوج
۱۵	مدل بوم‌شناختی	کیومرث فرحبخش (۱۳۹۶)	زوجین استان مرکزی	هدفمند۳۰ زوج
۱۶	آموزش رویکرد هیجان‌مدار	جواد اژه‌ای (۱۳۹۷)	زوجین شهر تهران	در دسترس۲۰ زوج
۱۷	بسته آموزشی پیشگیری از طلاق	شاهپور احمدی‌خویی (۱۳۹۷)	زوجین متقاضی ارومیه	داوطلبانه۶۰ نفر
۱۸	زوج‌درمانی مثبت‌نگر و پذیرش و تعهد	بنیاد جمشیدزه (۱۴۰۰)	زوجین ایرانشهر	دردسترس۳۰ نفر
۱۹	بسته آموزشی توان‌بخشی روان‌شناختی	(بیتا آگاهی‌اصفهانی (۱۴۰۱	۳۰۰ زوج شهر اصفهان	دردسترس۴۰ نفر
۲۰	آموزش ذهن‌آگاهی مبتنی بر کاهش استرس	سید مجتبی عقیلی (۱۴۰۱)	زنان شهر تهران	دردسترس۳۰ نفر
۲۱	زوج‌درمانی طرحواره‌محور، هیجان‌مدار و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد	سجاد پناهی‌فر (۱۴۰۲)	زوجین تهران	دردسترس۶۰ زوج
۲۲	آموزش گروهی آنلاین تاب‌آوری	طاهره دهقانی (۱۴۰۱)	زنان در اصفهان	هدفمند۳۰ نفر
۲۳	زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT)	مجید صادقی (۱۴۰۳)	زوجین شهر یاسوج	هدفمند۴۰ نفر
۲۴	درمان غیرفعال‌سازی حالت	علیرضا پگاه (۱۴۰۳)	زنان شهر اصفهان	هدفمند۴۰ نفر
۲۵	خانواده درمانی دیدگاه نظام‌های خانوادگی بوئن و معنادرمانی	جمیله نبوی حصار (۱۳۹۶)	مراجعین سنندج	هدفمند۳۶ نفر
۲۶	آموزش تنظیم عاطفه	سید رسول زیرک (۱۴۰۰)	همسران شهر اردبیل	دردسترس۴۰ نفر
۲۷	شناخت‌درمانی مبتنی بر حضور ذهن	الهه قنبریان (۱۳۹۸)	زوجین شهر تهران	دردسترس۴۰ زوج
۲۸	رویکرد تلفیقی طرحواره‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد	مهدی اعلمی (۱۳۹۹)	زوجین شهر مشهد	داوطلبانه۳۰ زوج
۲۹	مشاوره زناشویی به روش گاتمن	زهرا پاداش (۱۳۹۹)	زنان شهر اصفهان	در دسترس ۳۲ نفر
۳۰	درمان تلفیقی هیجان‌محور و بخشودگی	رضاپورمیرصالح (۱۴۰۰)	زنان اردکان	در دسترس ۳۰ نفر
۳۱	درمان کوتاه‌مدت راه‌حل محور	علی محمدنظری (۱۳۹۴)	زنان متأهل تهران	در دسترس ۳۰ نفر
۳۲	زوج‌درمانی هیجان‌مدار	فاطمه سلیمانی (۱۳۹۴)	زوجین بندرعباس	در دسترس ۳۰ زوج

۳۳	روش‌های مشاوره فردی و زوجی	شیما مصری‌پور (۱۳۹۵)	افراد متأهل شهر اصفهان	در دسترس ۶۴ نفر
۳۴	آموزش شفقت خود	زهرا دشت بزرگی (۱۳۹۶)	زنان شهر اهواز	داوطلبانه۳۰ زن
۳۵	طرحواره‌درمانی بومی و طرحواره‌درمانی یانگ	تهمینه گلکار (۱۴۰۰)	زوجین مشاوره اصفهان	در دسترس ۴۸ نفر
۳۶	روایت‌درمانی	مریم قدسی (۱۳۹۷)	زنان متأهل نیشابور	هدفمند ۱۶ نفر
۳۷	... ،الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق	فاطمه برکات (۱۴۰۱)	زوجین بوشهر	دردسترس۸۰ زوج
۳۸	آموزش تاب‌آوری	اسماعیل صدری (۱۴۰۱)	زنان اردبیل	دردسترس۳۰ نفر
۳۹	فراتحلیل پژوهش‌های ایرانی درزمینه تأثیر زوج‌درمانی	سیده طیبه زمانی (۱۴۰۰)	پژوهش‌های مرتبط	هدفمند۱۹ پژوهش
۴۰	مرور نظام‌مند بر مطالعات ایرانی مرتبط با تاثیر مدل‌های...	فائزه صلایانی (۱۴۰۳)	مطالعات مرتبط	هدفمند۲۳مطالعه
۴۱	مددکاری اجتماعی الگوی مداخله	زیبا باقری (۱۳۹۹)	زوجین قزوین	تصادفی ۱۶۵ زوج
۴۲	درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد	مریم مهری بروجنی (۱۴۰۲)	زنان اصفهان	هدفمند۳۰ نفر

برای رعایت اختصار، خلاصه مشخصات تمامی مقالات منتخب شامل الگوی مشاوره به‌کار رفته در مطالعه، نام نویسنده اول و سال انتشار، جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه، در جدول ۴ نشان داده شده است. مشخصات کامل این جدول در پیوست مقاله آمده است. مطابق با جدول ۴، بیشترین فراوانی الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران، مربوط به رویکرد هیجان‌مدار با فراوانی هفت‌مرتبه بود. بعد از آن، رویکردهای پذیرش و تعهد، راه‌حل‌محور و روایت‌درمانی است که فراوانی هریک از آنها در مطالعات برابر پنج مرتبه بود. فراوانی استفاده از بسته پیشگیری از طلاق چهار مرتبه، فراوانی استفاده از هریک از الگوهای بومی، خانواده‌درمانی و تاب‌آوری دو مرتبه، و فراوانی استفاده از سایر رویکردها یک مرتبه گزارش شده است.

تحلیل یافته‌ها

پژوهش حاضر با هدف شناسایی الگوهای مرتبط با مشاوره و زوج‌درمانی برای پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران انجام شد. مبتنی بر پژوهش حاضر چهل و دو مقاله براساس معیارهای ورود و خروج مقالات وارد تحلیل شد و همگی آنها به مطالعه یک یا چند الگوی مشاوره خانواده و زوج‌درمانی برای پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق پرداختند. بررسی یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که در مطالعات ایرانی، دو دسته مطالعه برای اثربخشی الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق وجود دارد؛ یک‌دسته، مطالعاتی که اثربخشی یک‌رویکرد درمانی و یا مشاوره‌ای بر پایداری خانواده را بررسی نموده‌اند و دسته دیگر مطالعاتی که اثربخشی یک‌رویکرد آموزشی، پیشگیری و یا توانمندسازی را بر پایداری خانواده سنجیده‌اند. نتایج پژوهش‌های هر دو دسته نشان داد که هر دو رویکرد بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق تأثیر معناداری داشت. این یافته، با یافته‌های پژوهش زمانی و عیسی‌نژاد (۱۴۰۰) و صلایانی و همکاران (۱۴۰۳) همسو است.

باید اذعان کرد که رویکردهای درمانی که در دسته اول مطالعات، مورد بررسی قرار گرفتند، مبتنی بر مدل پزشکی ساخته شده‌اند، برنامه‌های آنها بیشتر بر مدل‌های ناهنجاری تأکید دارد و دارای ماهیت درمانی بوده و کمتر آموزشی است. این الگوها بدون محدودیت زمانی اجرا شده و اغلب پرهزینه هستند و اغلب در هنگام وقوع مشکل یا بعد از آن اجرا می‌شود. در مقابل رویکردهای درمانی مبتنی بر مدل پزشکی، مدل‌های آموزشی است که دسته دوم مطالعات به آن پرداختند. این مدل‌ها بر مداخله‌های مقرون به‌صرفه، برجسته‌کردن نقاط قوت درمان‌های کوتاه‌مدت، پیشگیری از وقوع مشکل و

توانمندسازی روابط در خانواده متمرکز است. (ر.ک.، والش، ۲۰۱۵؛ برگر و هانا، ۲۰۱۳؛ ثناگویی‌زاده، ۱۴۰۳)

براین اساس، مطابق یافته‌های پژوهش حاضر، هجده مقاله از رویکرد آموزشی برای پایداری خانواده استفاده کردند. از میان آنها پنج مقاله به آموزش رویکردهای مبتنی بر یک نظریه درمانی پرداختند که شامل آموزش رویکرد چندسطحی فلدمن (مشتاقی و همکاران، ۱۳۹۹)، هیجان‌مدار (اژه‌ای و همکاران، ۱۳۹۷)، واقعیت‌درمانی (قربان پور لفمجانی و همکاران، ۱۴۰۰)، ذهن‌آگاهی (عقیلی و همکاران، ۱۴۰۱) و شفقت به خود (دشت‌بزرگی و همکاران، ۱۳۹۶) بود. چهار مطالعه نیز به بررسی یکی از مؤلفه‌های روان‌شناختی و تأثیر آن بر پایداری خانواده پرداختند که شامل آموزش جنسی (آذرکیش و همکاران، ۱۳۹۶)، تنظیم عاطفه (زیرک و همکاران، ۱۴۰۰) و تاب‌آوری (دهقانی و نیک‌نژادی، ۱۴۰۱؛ صدری و همکاران، ۱۴۰۱) بود. پنج مطالعه متمرکز بر برنامه‌های توانمندسازی شامل برنامه السون - گاتمن (امانی و قاسمی، ۱۴۰۱)، الگوی ارتقای رضایت زناشویی (یحیایی‌راد و همکاران، ۱۳۹۹)، مدل همسرآزاری (فاتحی و همکاران، ۱۴۰۱)، الگوی مداخله مددکاری اجتماعی طلاق (باقری و همکاران، ۱۳۹۹)، توان‌بخشی روان‌شناختی (آگاهی اصفهانی و همکاران، ۱۴۰۱) بودند و چهار مطالعه نیز با کمک بسته‌های پیشگیری از طلاق (برکات و همکاران، ۱۴۰۱؛ احمدی خویی و همکاران، ۱۳۹۷؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۹؛ مظاهری و همکاران، ۱۴۰۰) در صدد تقویت پایداری خانواده برآمدند.

بیست‌ویک مقاله به مطالعه اثربخشی یک رویکرد درمانی بر پایداری خانواده پرداختند که از این میان پنج مطالعه به اثربخشی الگوی مشاوره هیجان‌مدار (شاهمرادی و همکاران، ۱۳۹۸؛ حاتمی و همکاران، ۴۰۰ ؛ پناهی‌فر و همکاران، ۱۴۰۲؛ رضاپور میرصالح و همکاران، ۱۴۰۰؛ سلیمانی احمدی و همکاران، ۲۰۱۶)، پنج مطالعه به اثربخشی الگوی مشاوره پذیرش و تعهد (جمشیدزهی و همکاران، ۱۴۰۰؛ پناهی‌فر و همکاران، ۱۴۰۲؛ صادقی و همکاران، ۱۴۰۳؛ اعلمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ مهری بروجنی و همکاران، ۱۴۰۲)، چهار مطالعه به اثربخشی الگوی مشاوره راه‌حل‌محور و روایتی (مجرد و همکاران، ۱۳۹۸؛ شاهمرادی و همکاران، ۱۳۹۸؛ نظری و همکاران، ۱۳۹۴؛ قدسی و همکاران، ۱۳۹۷)، دو مطالعه به اثربخشی خانواده‌درمانی (قنبری زرندی، ۱۴۰۲؛ نبوی حصار و همکاران، ۱۳۹۶)، دو مطالعه به اثربخشی زوج‌درمانی طرحواره‌محور (پناهی‌فر و همکاران، ۱۴۰۲؛ گلکار و همکاران، ۱۴۰۰) و دو مطالعه به اثربخشی الگوی بومی مبتنی بر نظریه لازاروس و طرحواره‌درمانی (ایرانی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹؛ گلکار و همکاران، ۱۴۰۰) پرداختند و سایر رویکردها شامل زوج‌درمانی مثبت‌نگر (جمشیدزهی و همکاران، ۱۴۰۰)، درمان غیرفعال‌سازی حالت (پگاه و یوسفی، ۱۴۰۳)، معنادرمانی (نبوی حصار و همکاران، ۱۳۹۶)، شناخت‌درمانی مبتنی بر حضور ذهن (قنبریان و همکاران، ۱۳۹۸)، مشاوره زناشویی به روش گاتمن (پاداش و همکاران، ۱۳۹۹) و زوج‌درمانی مبتنی بر مدل بوم‌شناختی (فرحبخش و همکاران، ۱۳۹۶) بود که در هر کدام فقط یک‌بار اثربخشی آنها بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق بررسی شده است.

مطابق یافته‌های پژوهش حاضر از میان تمامی رویکردهای درمانی و آموزشی مورد استفاده در مطالعات، رویکردهای هیجان‌مدار، پذیرش و تعهد، پست‌مدرن و بسته‌های پیشگیری از طلاق، به ترتیب بیشترین فراوانی را در مقایسه با سایر رویکردها داشتند. این یافته با یافته‌های پژوهش صلایانی و همکاران (۱۴۰۳) و بیاسلی و ایجر (۲۰۱۹) هم‌خوان است؛ زیرا از نظر پژوهش‌های یادشده رویکرد هیجان‌مدار بیشترین کاربرد را در مطالعات مرتبط با گسستگی رابطه زناشویی داشته است. علاوه‌بر آن نتایج یک فراتحلیل در ایران (فروزانفر و صیادی، ۱۳۹۸) و در خارج از ایران (بیاسلی و ایجر، ۲۰۱۹) بیانگر تأیید با اندازه اثر قوی (g =۰/۸) اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر کاهش مشکلات زناشویی (d =۱/۳۱) و بهبود رضایت زناشویی هم در تسهیل تغییر در طی درمان و هم در حفظ این بهبودها پس از درمان است.

مطابق یافته‌های پژوهش حاضر، دومین رویکردی که بیشترین کاربرد را در مطالعات بر پایداری خانواده نشان داد، درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بود. این یافته نیز با یافته پژوهش صلایانی و همکاران (۱۴۰۳)، کیب الهی و همکاران (۱۴۰۱)،

باراکا و همکاران (۲۰۲۵) همسو است. زیرا نتایج پژوهش فراتحلیل کیب الهی و همکاران (۱۴۰۱) در ایران بیانگر آن است که درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد می‌تواند با اندازه اثر بالا بر مؤلفه‌های کیفیت زناشویی تأثیرگذار باشد، ولی در مطالعات خارج از ایران وضعیت به‌نحو دیگر است؛ زیرا مبتنی بر مطالعه باراکا و همکاران (۲۰۲۵) هرچند در مجموع درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد برای درمان برخی از مشکلات زناشویی مانند سلامت جسمی، عملکردهای اجتماعی، صمیمیت و بخشش مفید است، در مقایسه با سایر رویکردها مانند درمان شناختی رفتاری، طرحواره‌درمانی و هیجان‌مدار در برخی از مؤلفه‌های کیفیت زناشویی مانند تقویت بخشش و رضایت زناشویی کارایی کمتری دارد.

مطابق یافته‌های پژوهش حاضر، رویکرد سوم از میان بیشترین رویکردهای مورد استفاده در مطالعات، درمان‌های پست‌مدرن شامل راه‌حل‌محور و روایت‌درمانی بود. نتایج این یافته مورد تأیید یافته‌های پژوهش زمانی و عیسی‌نژاد (۱۴۰۰)، نظری و همکاران (۱۳۹۴)، مجرد و همکاران (۱۳۹۸) و قدسی و همکاران (۱۳۹۷) است؛ زیرا آنها نیز اثربخشی این دو درمان را بر کاهش طلاق زوجین مؤثر یافتند.

مطابق یافته‌های پژوهش حاضر، چهارمین رویکرد که مبتنی بر رویکرد بومی تدوین شده است، بسته‌های پیشگیری از طلاق و اثربخشی آن بر پایداری خانواده بود. این بسته‌ها به‌طور عمده بر آموزش مهارت‌های زندگی، مهارت‌های ارتباطی، مؤلفه‌های مثبت روان‌شناختی و کیفیت زندگی متمرکز است. این یافته مورد تأیید پژوهش‌های مظاهری و همکاران (۱۴۰۰)، احمدی‌خویی و همکاران (۱۳۹۷) و حیدری و همکاران (۱۳۹۹) است.

نتیجه‌گیری

نتایج بررسی‌ها در پژوهش حاضر نشان داد که رویکردهای مورد استفاده مطالعات درمورد پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران، با عوامل پایداری ازدواج هم‌خوانی کامل ندارد؛ زیرا اغلب این رویکردها به عوامل بین‌فردی و تا حدودی عوامل فردی و خانوادگی و کمتر به عوامل پیش از ازدواج پرداخته‌اند؛ قابل توجه آن است که رویکردهای مزبور به عوامل فرهنگی- اجتماعی توجهی نداشته‌اند. باید توجه داشت که اغلب رویکردهای درمانی به عوامل فردی و بین‌فردی و برخی از آنها به عوامل خانوادگی و عوامل پیش از ازدواج توجه دارند، و رویکردهای آموزشی و پیشگیری نیز بیشتر تمرکز بر عوامل بین‌فردی دارند درحالی‌که مطابق پژوهش‌های پیشین، عوامل پایداری ازدواج در ایران بسته‌ای جامع است که علاوه بر عوامل فردی و بین‌فردی، باید عوامل خانوادگی، عوامل پیش ازدواج و به‌ویژه عوامل فرهنگی- اجتماعی را نیز در آن مورد توجه قرار داد (ثناگویی‌زاده، ۱۴۰۰). شاید بی‌توجهی به‌همین عوامل سبب شده است که اثربخشی رویکردهای مختلف مشاوره و زوج‌درمانی بر پایداری خانواده و کاهش طلاق در ایران، اثربخشی بالایی نداشته باشد؛ چراکه مبتنی بر یافته‌های پژوهش زمانی و عیسی‌نژاد (۱۴۰۰) موفقیت اثربخشی رویکردهای زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی به‌اندازه‌ای نیست که بتوان از آنها برای درمان طلاق استفاده کرد؛ چون میزان اندازه اثر آنها در بازه پایین قرار می‌گیرد.

پیشنهاد می‌شود برای حل مسئله مذکور و با توجه به سیاست‌های کلی خانواده مبنی بر ساماندهی نظام مشاوره‌ای براساس مبانی اسلامی-ایرانی برای استحکام خانواده، از مدل‌های تلفیقی برای درمان طلاق و پایداری ازدواج استفاده کرد. شاید ساخت مدل‌های تلفیقیِ زوج‌درمانیِ بوم‌شناختیِ هیجان‌مدار، همراه غنی‌سازی ازدواج با رویکرد اسلامی- ایرانی برای این هدف مفید باشد؛ زیرادر این مدل، علاوه‌بر مداخله در عوامل فردی و بین‌فردی، عوامل فرهنگی- اجتماعی و خانوادگی و عوامل پیش از ازدواج نیز مبتنی بر چارچوب اسلامی و فرهنگ ایرانی مورد مداخله قرار خواهد گرفت. البته لازم است پژوهش‌های آینده بر ساخت این مدل‌ها تمرکز داشته و اثربخشی آن را با سایر مدل‌ها مقایسه کنند. همچنین با توجه به یافته‌های این مطالعه مبنی بر اینکه چهار رویکرد درمانی هیجان‌مدار، پذیرش و تعهد، درمان‌های پست‌مدرن

و بسته‌های پیشگیری از طلاق، دامنه گسترده‌ای از مطالعات را بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق شامل شدند، پیشنهاد می‌شود اثربخشی این چهار رویکرد بر سطح وسیعی از جامعه آماری در خانواده ایرانی به‌منظور تقویت پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق مورد بررسی قرارگیرد و با یکدیگر مقایسه شود.

دسترسی نداشتن به متن برخی مقالات و تمرکز کمتر مطالعات بر متغیر پایداری خانواده و یا پایداری ازدواج، از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر بود که سعی شد با گسترش دامنه مطالعات به متغیر کاهش میل به طلاق، برخی از این محدودیت‌ها جبران شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسنده مقاله تأکید می‌کند که کلیه اصول اخلاقی در انجام و انتشار این پژوهش رعایت شده است. همچنین، اصول مربوط به محرمانگی اطلاعات و استفاده از داده‌ها در چارچوب اهداف پژوهش رعایت شده است.

عدم سوء رفتار علمی

نویسنده اعلام می‌کند که در انجام و گزارش پژوهش حاضر از هرگونه سوءرفتار علمی، از جمله جعل یا دستکاری داده‌ها، تحریف نتایج، سرقت علمی و سایر رفتارهای مغایر با اصول اخلاق پژوهش، پرهیز شده است.

مشارکت نویسندگان

جمع‌آوری داده‌ها، تهیه گزارش پژوهش، تحلیل داده‌ها، تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیشنویس مقاله و نهایی‌سازی مقاله توسط نویسنده مقاله انجام شد.

تعارض منافع

نویسنده مقاله عدم وجود تعارض منافع (Conflict of Interest) را در ارتباط با این پژوهش اعلام می‌کند. به عبارت دیگر، هیچ‌گونه تعارض منافع مالی، سازمانی یا شخصی وجود ندارد که بتواند بر طراحی، اجرا، تحلیل یافته‌ها یا گزارش نتایج پژوهش تأثیرگذار باشد.

حامی مالی

پژوهش حاضر حاصل کار پژوهشی است که با حمایت مالی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در شهر قم انجام شد.

سپاسگزاری

نویسنده مقاله از پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی که از اجرای این پژوهش حمایت مالی و معنوی نموده است، تشکر و قدردانی می‌نماید.

منابع

باقری، زیبا.، یاری، طلعت الله.، و فاتحی، ابوالقاسم (۱۳۹۹). تأثیر الگوی مداخله مددکاری اجتماعی در طلاق بر افزایش رضایت زناشویی، سازگاری و کاهش پیگیری طلاق در زوج های متقاضی طلاق توافقی. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۷(۲۶)، ۱-۵۱. https://doi.org/۱۰,۲۲۰۵۴/rjsw.۲۰۲۲,۶۱۶۳۳,۵۰۶

برکات، فاطمه.، امینی، ناصر.، دیره، عزت.، و شفیع آبادی، عبدالله (۱۴۰۰). اثربخشی الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق، رویکرد مبتنی بر دلگرم‌سازی و رویکرد مبتنی بر شفقت و گذشت بر افزایش صمیمیت عاطفی و انطباق پذیری خانوادگی در زوجین متقاضی طلاق.

فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی، ۱۳(۴۹)، ۲۴۹-۲۷۷. https://doi.org/10.22054/qccpc.2020.48694.2281

بی‌آزاری کاری، فوژان (۱۴۰۰). تأثیر آموزش سبک زندگی ایرانی- اسلامی بر طلاق عاطفی و سلامت معنوی در زوجین دارای مشکلات زناشویی. *نشریه سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۵(۲)، ۱۸۵-۱۹۳. https://www.islamiilife.com/article_186853.html

پاداش، زهرا.، یوسفی، زهرا.، عابدی، محمدرضا.، و ترکان، هاجر (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی مشاوره زناشویی به‌روش گاتمن بر میل به طلاق و دلزدگی زناشویی زنان متأهل متمایل به طلاق. *نشریه مطالعات ناتوانی*، -(۱۰)، ۱۵۴- ۱۶۱. dor:20.1001.1.23222840.1399.10.0.133.2

پگاه، علیرضا.، و یوسفی، زهرا (۱۴۰۳). اثربخشی درمان غیرفعال‌سازی حالت بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در همسران مردان بهبودیافته از اعتیاد. *فصلنامه اعتیاد پژوهی*، ۱۸(۷۳)، 7-30. magiran.com/p1890499

پناهی‌فر، سجاد.، میردریکوند، فضل‌الله.، و صادقی، مسعود (۱۴۰۲). مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی طرحواره‌محور، هیجان‌مدار و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر کاهش میل به طلاق در زوجین آستانه طلاق خانواده‌های نظامی. *نشریه ابن‌سینا*، ۲۵(۲)، ۴- ۱۴.

ثناگویی‌زاده، محمد (۱۴۰۰). شناسایی عوامل مرتبط با پایداری ازدواج در مطالعات ایرانی (۱۳۸۸-۱۳۹۸). *نشریه سیاستگذاری عمومی*، ۷(۳)، ۲۶۱- ۲۷۷. doi: 10.22059/jppolicy.2021.83378

ثناگویی‌زاده، محمد (۱۴۰۳). *خانواده‌درمانی معنوی‌مذهبی*. اصفهان: دفتر تبلیغات اسلامی.

ثناگویی‌زاده، محمد.، احمدیان، عبدالرسول.، سراج‌زاده، حسن.، و هادی، اصغر (۱۴۰۴). *پایداری و کارآمدی خانواده در مطالعات ایرانی ۱۳۷۸ - ۱۳۹۸*. اصفهان: دفتر تبلیغات اسلامی.

جمشیدزهی، بنیاد.، کهرازئی، فرهاد.، و شیرازی، محمود (۱۴۰۰). اثربخشی زوج‌درمانی مثبت‌نگر و پذیرش و تعهد بر میل به طلاق. *مجله علوم روان‌شناختی*. ۲۰(۱۰۶)، ۱۸۸۱-۱۸۹۵. http://dx.doi.org/10.52547/JPS.20.106.1881

حاتمی، نوشین.، حیدری، حسن.، و داودی، حسین (۱۴۰۰). اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق. پژوهش‌نامه زنان، ۱۲(۳۵)، ۲۳- ۴۰. doi: 10.30465/ws.2021.5694

حاجیان مقدم، فاطمه (۱۳۹۳). فراتحلیل مطالعات خانواده در زمینه عوامل مقوم و عوامل فرساینده خانواده ایرانی. *فصلنامه پژوهش‌نامه زنان*، ۵(۱)، ۱-۳۹. https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_1160.html

حاجیان مقدم، فاطمه.، صالحی امیری، رضا.، و غفاری، غلامرضا (۱۳۹۶). طراحی الگوی خانواده مستحکم «موضوع سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی. *مجله مطالعات اجتماعی ایران*، ۱۱(۱)، ۴۲-۷۰. dor: 20.1001.1.20083653.1396.11.0.14.9

حیدری، حامد.، کیمیایی، سید علی.، خویی‌نژاد، غلامرضا.، و مشهدی، علی (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زود هنگام. *نشریه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۳(۱)، ۲۲۴۹-۲۲۵۸. doi: 10.22038/mjms.2020.15981

دشت‌بزرگی، زهرا.، عسگری، مهرانا.، و عسگری، پرویز (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش شفقت خود بر میل به طلاق و نگرش‌های صمیمانه زنان متأهل مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره خانواده. *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۸(۶۷)، ۳۸-۴۵. https://doaj.org/article/ef58d15f17ce4a4b8befa28cbed37503

دهقانی، طاهره.، و نیک‌نژادی، فرزانه (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش گروهی آنلاین تاب‌آوری بر میل به طلاق، بخشش، امیدواری و انعطاف‌پذیری شناختی در زنان دارای تجربه خیانت زناشویی. *نشریه رویش روان‌شناسی*، ۱۱(۱۰)، ۱۴۹-۱۶۰. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.238335 3.1401.11.10.14.9

رضاپور میرصالح، یاسر.، شفیع‌زاده، رویا.، و امین، فرزانه (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش تلفیقی هیجان‌محور و بخشودگی بر میزان همبستگی خانوادگی و گرایش به طلاق در بین زنان آسیب‌دیده از خیانت زناشویی. *فصلنامه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۶(۵۶)، ۱۹۳-۲۲۰. dor:20.1001.1.26454955.1400.16.56.7.5

زمانی، سیده طیبه.، و عیسی‌نژاد، امید (۱۴۰۰). فراتحلیل پژوهش‌های ایرانی در زمینهٔ تأثیر زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی در کاهش طلاق زوجین در آستانه طلاق طی سال‌های ۱۳۸۹-۹۸. *نشریه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱۱(۲)، ۲۵-۶۶. doi: 10.22034/fcp.2022.62309

زیرک، سیدرسول.، موسی‌زاده، توکل.، و نظری، وکیل (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی آموزش تنظیم عاطفه بر کاهش میل به طلاق و آشفتگی هیجانی همسران افراد سوء مصرف کننده مواد. *مجله مطالعات ناتوانی*، ۱۱(۱)، ۱۰۵ - ۱۱۳. http://jdisabilstud.org/article-1-2541-fa.html

سلیمانی احمدی، فاطمه.، زارعی، اقبال.، و فلاح‌چای، رضا (۱۳۹۵). اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر کاهش تعارض‌های زناشویی و میل به طلاق در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهرستان بندرعباس. *مجله پزشکی هرمزگان*، ۲۰(۲)، ۱۵۳-۱۶۰.

سیاست‌های کلی خانواده ابلاغ از مقام معظم رهبری (۱۳۹۵). https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=34254

شاهمرادی، حسین.، صادقی، مسعود.، گودرزی، کوروش.، و روزبهانی، مهدی (۱۳۹۸). هم‌سنجی اثربخشی رویکردهای تلفیقی هیجان‌مدار- گاتمن و راهبردی-راه‌حل‌محور بر بازیابی صمیمیت زناشویی در زوجین متقاضی طلاق. *فصلنامه پژوهش های نوین روان‌شناختی*،

dor: 20.1001.1.27173852.1398.14.54.14.9 .۳۲۷-۲۹۳ ،(۵۴)۱۴
صادقی، مجید.، بقولی، حسین.، رضایی، آذرمیدخت.، و جاویدی، حجت اله (۱۴۰۳). اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد (ACT) بر خشونت زناشویی و میل به جدایی در زوجین متقاضی طلاق. *نشریه ارمغان دانش*، ۲۹(۵)، ۶۷۶- ۶۹۲. http://dx.doi.org/10.61186/armaghanj.29.5.676
صلایانی، فائزه.، اصغری ابراهیم‌آباد، محمدجواد.، بشارت، محمدعلی.، مهرام، بهروز.، و سلطانی کوهبنـــانی، سکینه (۱۴۰۳). مرور نظام‌مند بر مطالعات ایرانی مرتبط با تأثـــیر مدل‌های زوج‌درمان‌گری بر گسستگی رابطه. *نشـــــریه علوم روان‌شناختی*، ۲۳(۱۳۸)، ۳۳-۱۷. http://dx.doi.org/10.52547/JPS.23.138.1301
صدری دمیرچی، اسماعیل.، مجرد، آرزو.، و متین، حسین (۱۴۰۱). اثربخشی آموزشی تاب‌آوری بر کاهش ریسک طلاق و ناسازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق. *نشریه رویش روان شناسی*، ۱۱(۱)، ۱۷۵-۱۸۴. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2383353.1401.11.1.16.3
عبداللهی طرزجان، سعیده.، صادقی‌فرد، مریم.، و یوسفی، عماد (۱۴۰۳). بررسی پدیدارشناسانه پیامدهای طلاق در بین زوجین متقاضی طلاق استان یزد. *نشریه مطالعات ناتوانی*، ۱۴(۱)، ۱۱۶- ۱۲۶. http://jdisabilstud.org/article-1-3451-fa.html
عقیلی، سید مجتبی.، اصغری، آرزو.، عظمایی، مهدیه.، و نمازی، میترا (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی مبتنی بر کاهش استرس بر میل به طلاق، فشار خون و احقاق جنسی در زنان خیانت‌دیده دارای فشارخون بالا. *نشریه روان‌شناسی زن*، ۳(۱)، ۱-۱۰. magiran.com/p2524659
فاتحی، شاهو.، مرادی، امید.، و یوسفی، فایق (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش مدل همسرآزاری بر کاهش گرایش به طلاق زنان. *نشریه خانواده درمانی کاربردی*، ۳(۴)، ۵۰۹ -۵۲۳. magiran.com/p2533691
فرحبخش، کیومرث.، خاکی، احمد.، و معتمدی، عبدالله (۱۳۹۶). اثربخشی مدل بوم‌شناختی در کاهش میل به طلاق و تعارض زناشویی. *نشریه پژوهش‌های مشاوره*، ۱۶(۶۲)، ۱۲۶-۱۳۹. http://irancounseling.ir/journal/article-1-543-fa.html
فروزانفر، آزاده.، و صیادی، معصومه (۱۳۹۸). فراتحلیل اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر کاهش مشکلات زناشویی. *نشریه ارمغان دانش*، ۲۴(۱)، ۹۷- ۱۰۹. http://dx.doi.org/10.52547/armaghanj.24.1.97
فولادی‌وندا، محمد (۱۳۹۹). آسیب‌شناسی خانواده؛ واکاوی علل و عوامل. *نشریه معرفت*، ۲۹(۳)، ۴۵ - ۵۸. magiran.com/p2151373
قدسی، مریم.، برآبادی، حسین.، و حیدرنیا، احمد (۱۳۹۷). اثربخشی روایت‌درمانی بر کاهش گرایش به طلاق و مؤلفه‌های آن در زنان با ازدواج زودهنگام. *نشریه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۹(۳۳)، ۷۳- ۹۸. doi: 10.22054/qccpc.2018.28555.1712
قربان‌پور لفمجانی، امیر.، رضائی، سجاد.، و پورمحمدی، فروغ (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش گروهی واقعیت‌درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب گلاسر بر بی‌ثباتی ازدواج و صمیمیت زناشویی. *نشریه پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری*، ۶(۵۴)، ۵۴۵- ۵۶۵. http://ijndibs.com/۶۳۴-fa.html-article-۱
قنبری زرندی، زهرا (۱۴۰۲). اثربخشی خانواده‌درمانی مبتنی بر تحکیم خانواده بر ثبات خانواده و تعهد زناشویی در کارکنان متأهل شرکت پتروسامان آذر تتیس شهر کرمان. *فصلنامه علمی روان‌شناسی کار*، ۲(۲)، ۹- ۱۸. doi: 10.30473/jpsy.2023.69306.1044
قنبریان، الهه.، کشاورز، حسین.، اسکندری، ناهید.، و سعیدی، محسن (۱۳۹۸). اثربخشی شناخت‌درمانی مبتنی بر حضور ذهن بر کیفیت زندگی و گرایش به طلاق زوجین تازه ازدواج‌کرده. *نشریه مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۹(۲)، ۳۱-۵۲. doi: 10.22034/fcp.2020.61420
کلینی، محمدبن یعقوب (۱۴۰۷هـ.ق). *الکافی*. محقق: غفاری، علی اکبر.، و آخوندی، محمد. تهران: دار الکتب الاسلامیه.
کیب الهی، طلوع.، کراسکیان موجمباری، آدیس.، هواسی سومار، ناهید.، منصوبی‌فر، محسن.، و تاری‌مرادی، آرزو (۱۴۰۱). فراتحلیل و مقایسه اثربخشی‌های درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد و زوج‌درمانی رفتاری تلفیقی بر مؤلفه‌های کیفیت زناشویی زوجین. *نشریه روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۱۳(۴۷)، ۲۹-۵۲. https://doi.org/10.30495/jpmm.2022.28459.3449
گلکار، تهمینه.، گل‌پرور، محسن.، و آقایی، اصغر (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی طرحواره‌درمانی بومی با طرحواره‌درمانی یانگ بر تنظیم هیجانی و میل به طلاق در زوج‌های دارای تعارض. *نشریه دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*، ۶۴(۳)، ۳۰۷۲- ۳۰۸۲. doi: 10.22038/mjms.2021.18773
مشتاقی، سارا.، اصغرنژاد، فرید.، و علی اصغر، قرسی (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش رویکرد یکپارچه چندسطحی فلدمن بر افزایش شفافیت ارتباط زناشویی و کاهش میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق. *نشریه روان پرستاری*، ۸(۸)، ۳۶-۴۵. magiran.com/p2185120
محنایی، ستاره.، گلستانه، سیدموسی.، کی‌خسروانی، مولود.، و پولادی ری‌شهری، علی (۱۳۹۸). اثربخشی زوج‌درمانی به روش ایماگوتراپی هندریکس بر بهبود الگوهای ارتباطی و کاهش طلاق عاطفی. *نشریه روان پرستاری*، ۷(۱)، ۸۹- ۹۶. http://ijpn.ir/article-1-1248-fa.html
مجرد، آرزو.، قمری گیوی، حسین.، و کیانی، احمدرضا ۱۳۹۸)). اثربخشی مشاوره راه‌حل‌محور در کاهش ریسک طلاق و ناسازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق. *نشریه پلیس زن*، ۱۳(۳۱)، ۲۰- ۳۶. http://ps.jrl.police.ir/article_93102.html
مداحی، جواد.، و فیضی، ایرج (۱۴۰۳). دریچه زندگی پس از طلاق: برساختی متنوع از زیست جهانی جدید (مطالعه کیفی پیامدهای طلاق بر

زندگی زنان در شهر تهران). *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۲۴(۹۴)، ۱۰۱-۱۴۲. doi: 10.32598/refahj.24.94.4504.1

مظاهری، مصطفی.، صادقی، مسعود.، و گودرزی، کورش (۱۴۰۰). بررسی اثربخشی بسته پیشگیری از طلاق بر آشفتگی زناشویی زوجین متقاضی طلاق توافقی. *نشریه روش‌ها و مدل‌های روان شناختی*، ۱۲(۴۳)، ۸۳-۹۹. https://doi.org/10.30495/jpmm.2021.4725

مهری بروجنی، مریم.، سجادیان، ایلناز.، و گل‌پرور، محسن (۱۴۰۲). تأثیر درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر میل به طلاق، نداشتن تحمل بلاتکلیفی، عواطف منفی و سرمایه‌های عاطفی در زنان آستانه طلاق. *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۱۲(۲)، ۳۲-۴۱. http://socialworkmag.ir/article-1-857-fa.html

نبوی حصار، جمیله.، عارفی، مختار.، و یوسفی، ناصر (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی خانواده‌درمانی مبتنی بر دیدگاه نظام‌های خانوادگی بوئن و معنادرمانی بر کیفیت زناشویی و میل به طلاق مراجعین خواستار طلاق. *نشریه روان‌شناسی خانواده*، ۴(۲)، ۴۳-۶۰. https://www.ijfpjournal.ir/article_245531.html

نظری، علی‌محمد.، رسولی، محسن.، داورنیا، رضا.، حسینی، امین.، و بابایی گرمخانی، محسن (۱۳۹۴). اثربخشی درمان کوتاه‌مدت راه‌حل‌محور بر فرسودگی زناشویی و میل به طلاق در زنان متأهل. *نشریه روان‌پرستاری*، ۳(۳)، ۴۱-۵۲. http://ijpn.ir/article-1-616-fa.html

یحیایی‌راد، عفت.، سلیمی بجستانی، حسین.، عسگری، محمد.، و فرح بخش، کیومرث (۱۳۹۹). تدوین الگوی ارتقای رضایت زناشویی و بررسی اثربخشی آن در کاهش گرایش به طلاق. *نشریه فرهنگی- تربیتی زنان و خانواده*، ۱۵(۵۳)، ۵۵- ۸۴. dor:20.1001.1.26454955.1.399.15.53.3.8

References

Aalami, M., Taimory, S., Ahi, G., & Bayazi, M. H. (2020). The Effectiveness of an Integrated Approach of Schema Therapy based Acceptance and Commitment Therapy on Marital Conflicts and Divorce Tendency in Divorce Applicant Couples. *Journal of Research in Behavioural Sciences,* 18(1), 132-141. http://dx.doi.org/10.52547/rbs.18.1.13. [In Persian]

Abdullahi Tazarjan, S., Sadeghi Fard, M., & Yousefi, E. (2024). A Phenomenological Study of the Consequences of Divorce Among Couples Applying for Divorce in Yazd Province, Iran. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*, 14(1), 116. magiran.com/p2873866. [In Persian]

Ahmadi, Kh., & Nodehi, D. (2022). Content analyzing of Ayatollah Khamenei›s viewpoint on marriage and family. *Journal of Islamic-Iranian Family Studies,* 2(2), 1- 30. magiran.com/p2495710. [In Persian]

Ahmadikhoei, Sh., Mahdad, A., & KeshtiAraye, N. (2018). Developing of prevention of divorce training package and determination of its effectiveness on marital satisfaction and emotional divorce on employees of education organization of urmia city. *Journal of Urmia Nursing And Midwifery*, 16(5), 335- 345. magiran.com/p1890499. [In Persian]

Afifi, T. D., Davis, S., Denes, A., & Merrill, A. (2013). Analyzing divorce from cultural and network approaches. *Journal of Family Studies,* 19(3), 240- 253. doi:10.5172/jfs.2013.3708

Agahi Esfahani, B., Golparvar, M., & Farhadi, H. (2023). The Effectiveness of Psychological Rehabilitation on Divorce Tendency and Marital Intimacy among Divorcing Couples. *Journal of Applied Psycology Research*, 13(3), 95- 114. magiran.com/p2523185. [In Persian]

Aghili, M., Asghari, A., Ozmaee, M., & Namazi, M. (2022). The effectiveness of stress-based mindfulness training on the desire for divorce, blood pressure and sexual fulfillment in betrayed women with high blood pressure. *Psychology of Woman Journal,* 3(1), 1- 10. magiran.com/p2524659. [In Persian]

Amani, A., & Ghasemi, M. (2023). Efficacy of the Olson-Gottman Empowerment Program in Group Settings for Reducing Marital Conflict and a Desire to Divorce. *Journal of Family Psychology,* 9(2), 130- 145. magiran.com/p2599241 [In Persian]

Arksey, H., & O›malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology,* 8(1), 19- 32. https://doi.org/10.1080/1364557032000119616/

Azarkish, M., Naderi, F., Askari, P., & Heidarei, A. (2017). Effectiveness of Sexual Education on Marital Offence-Specific Forgiveness and Marriage Stability of Married Women in Abadan City. *Community Health Journal,* 11(3, 4), 20-29. doi: 10.22123/chj.2018.121280.1110 [In Persian]

Barraca, J., Polanski, T., Duarte-Diaz, A., & Perestelo-Perez, L. (2025). Acceptance and commitment therapy

for couples: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Contextual Behavioral Science,* 35, 100867. doi:10.1016/j.jcbs.2024.100867

Bagheri, Z., Allahyari, T., & Fatehi, A. (2021). The effectiveness of social work intervention model in divorce on increasing marital satisfaction, adjustment and reducing divorce follow-up in couples seeking consensual divorce. *Research Journal on Social Work,* 7(26), 1- 51. magiran.com/p2414751 [In Persian]

Bearkat, F., Amini, N., Deyreh, E., & Shafiabady, A. (2021). The effectiveness of Integrated pattern for divorce prevention, based approach encouragement and approach based on compassion and forgiveness on Emotional intimacy and Family adaptability in Divorced spouses. *Quarterly of Counseling Culture and Psychotherapy,* 13(49), 249-277. magiran.com/p2354903 [In Persian]

Beasley, C., & Ager, R. (2019). Emotionally focused couples therapy: A systematic review of its effectiveness over the past 19 years. *Journal of evidence-based social work,* 16(2), 144-159. doi: 10.108023761407.2018.1563013/

Beazari Kari, F. (2021). The Effect of Iranian-Islamic Lifestyle Education on Emotional Divorce and Spiritual Health in Couples with Marital Problems. *Journal of Islamic Lifestyle Centered on Health*, 5(2), 185-193. magiran.com/p2619938 [In Persian]

Berger, R., & Hannah, M. T. (2013). *Preventive approaches in couples therapy.* Routledge

Dasht Bozorgi, Z., Askary, M., & Askary, P. (2017). The Effecttivness of self-compassion on the intimacy attitudes and divorce tendency of Women refering to family counselling. *Knowledge & Research in Applied Psychology,* 18(67), 38- 45. magiran.com/p1729899 [In Persian]

Dehghani, T., & Niknejadi, F. (2023). The Effectiveness of Online Resilience Group Training on the Desire for Divorce, Forgiveness, Hope and Cognitive Flexibility in Women with Marital Infidelity. *Rooyesh-e-Ravanshenasi,* 11(10), 149-160. magiran.com/p2545071 [In Persian]

Ejei, J., Gholamali Lavasani, M., & Mohammadi, M. (2019). The Effectiveness of Training of Emotionally-Focused Approach on Couple Burnout and Couples Tendency for Divorce. *Journal of Psychology,* 22(4), 362-378. magiran.com/p1934686 [In Persian]

Farahbakhsh, K., khaki, A., & Moatamedi, A. (2017). Effectiveness of Couple Therapy based on the Ecological Model in Reducing Desire to Divorce and Marital Conflict. *Journal of Counseling Research,* 16(62) ,126-139. http://irancounseling.ir/journal/article-1-543-fa.html [In Persian]

Fatehi, Sh., Moradi, O., & Yousefi, F. (2023). The effectiveness of spousal abuse model training on reducing the tendency to divorce women. *Applied Family Therapy Journal,* 3(4), 509-523. magiran.com/p2533691 [In Persian]

Fooladivanda, M. (2020). Pathology of Family; Analyzing Causes and Effects. *Marifat Magazine,* 29(3), 45. [In Persian]

Forouzanfar, A., & Sayadi, M. (2019). Meta-Analysis of the Effectiveness of Emotionally Focused Therapy on Reducing Marital Problems. *Armaghane-danesh,* 24(1), 97-109. magiran.com/p1977877 [In Persian]

Ghanbari Zarandi, Z. (2023). The effectiveness of family therapy protocol based on family consolidation on family stability and marital commitment in Married Employees of Petrosaman Azar Tetis Company of Kerman. *Journal of Job psychology,* 2(2), 9-18. doi: 10.30473/jpsy.2023.69306.1044 [In Persian]

Ghanbarian, E., Keshavarz, H., Eskandari, N., & Saeedi, M. (2020). The effectiveness of mindfulness-based cognitive therapy on the life quality and the desire for divorce in newly married couples. *Journal of Family Counseling & Psychotherapy,* 9(2), 31-52. magiran.com/p2107984 [In Persian]

Ghodsi, M., Barabadi, H., & Heydarnia, A. (2018). Effectiveness of narrative therapy on Reducing Div orce Tendency and Its Components in Women With Early Marriage. *Quarterly of Counseling Culture and Psychotherapy,* 9(33), 73-98. magiran.com/p1816108 [In Persian]

Ghorbanpoor lefemjani, A., Razee, S., & Poormohammadi, F. (2022). The effectiveness group education of reality therapy oriented Glasser choice theory's on marriage non stability and marital intimacy. *The Journal of New Advances in Behavioral Sciences*, 6(54), 545- 565. http://ijndibs.com/article-1-634-en.html [In Persian]

Golkar, T., Golparvar, A., & Aghaei, M. (2021). Comparison of the effectiveness of indigenous schema therapy with Yang schema therapy on emotional regulation and desire for divorce in conflicting couples. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences,* 64(3), 3072-3082. magiran.com/p2381026 [In Persian]

Hajian Moghadam, F. (2014). A Meta-Analysis in Family Studies: Strengthening and Distorting Factors in Iranian's Families. *Pazuhesname - ye Zanan,* 5(1), 1-39. magiran.com/p1314906 [In Persian]

Hatami, N., Heydari, H., & Davoodi, H. (2021). Effectiveness of Emotionally-Focused Couple Therapy on the Marital Burnout and Divorce Inclination in the Couples Applying for Divorce. *Pazuhesname - ye Zanan,* 12(1), 21-40. magiran.com/p2293479 [In Persian]

Heydari, H., Kimiaee, S. A., Khooyi Nezhad, Gh., & Mashhadi, A. (2020). The effectiveness of divorce prevention counseling model on marital satisfaction in early marriages. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences,* 63(1), 2249-2258. magiran.com/p2139911 [In Persian]

Iranizadeh, J., Zarei Mahmoodabadi, H., Vaziri, S., & Afshani, S. A. (2020). The Effectiveness of the Native Training Model Designed Based on Lazarus Theory and Behavioral Planning Theory in the Consolidation of Family Functioning: A case study. *Journal of Community Health Research*, 9(2), 119-128. magiran.com/p2150921 [In Persian]

Jamshidzehi, B., Kahrazai, F., & Shirazi, M. (2021). The efficacy of positive couple therapy and treatment based on acceptance and commitment on the desire for divorce. *Journal of Psychological Science,* 20(106), 1881-1895. doi:10.52547/JPS.20.106.1881 [In Persian]

Keybollahi, T., Mujembari, A. K., Havassi Somar, N., Mansoobifar, M., & Tarimoradi, A. (2022). Meta-analysis and comparison of the effectiveness acceptance commitment therapy and integrated behavioral couple therapy on the components of marital quality of couples. *Journal of Psychological Models and Methods*, 13(47), 29-52. magiran.com/p2456921 [In Persian]

Kulaini, M. (1967). *Usūl al-Kāfī.* Tehran: Dar-ol-Kotob-al-Eslamiah. available in: http://lib. eshia. ir/11005459/2/ [in Arabic]

Lamela, D., & Figueiredo, B. (2023). Determinants of personal growth and life satisfaction in divorced adults. *Clinical Psychology & Psychotherapy,* 30(1), 213-224. doi: 10.1002/cpp.2770

Lebow, J. L., & Snyder, D. K. (Eds.). (2022). *Clinical handbook of couple therapy*. Guilford Publications

Maddahi, J., & Faizi, I. (2024). The window of life after divorce: a diverse construction of the new world life (Qualitative study of the consequences of divorce on women›s lives in Tehran). *Social Welfare Quarterly,* 24(94), 101-142. magiran.com/p2810814 [In Persian]

Mazaheri, M., Sadeghi, M., & Goodarzi, K. (2021). Effectiveness of Divorce Prevention Package on Marital Distress in Couples Applying for a Agreement Divorce. *Journal of Psychological Models and Methods*, 12(43), 83-99. magiran.com/p2314032 [In Persian]

Mehri Borujeni, M., Sajadian, I., & Golparvar, M. (2023). The Impact of Acceptance and Commitment Therapy on Divorce Tendency, Intolerance of Uncertainty, Negative Emotions, and Emotional Assets in Women Facing Divorce. *Journal of Social Work,* 12(44), 32-41. http://socialworkmag.ir/article-1-857-fa.html [In Persian]

Mohannaee, S., Poladei Rayshahri, A., Golestaneh, SM., & Keykhosrovani, M. (2019). Effectiveness of Couple Therapy by Hendrix Imago Therapy Method on Improving communication patterns and Reducing Emotional Divorce. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing,* 7(1), 89-96. magiran.com/p1966286 [In Persian]

Mojarrad, A., Ghamari Kivi, H., & Kiani, A. (2019). The effectiveness of counseling-based solutions focused to reduce the risk of divorce and marital discord in disagreeable women. *Police Women*, 13(31), 20-36. magiran.com/p2094592 [In Persian]

Moshtaghi, S., Asgharnejad, A., & Ghodsi Ahghar, F. (2020). The Effectiveness of Feldman Multilevel Integrative Approach Training on Increase Marital Relationship Transparency and Decrease Divorce Tendency in Divorce Seeking Couples. *Iranian Journal of Psychiatric Nursing*, 8(3), 36-45. magiran.com/p2185120 [In Persian]

Munn, Z., Peters, M. D., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC medical research methodology*, 18(1), 143. doi: 10.1186/s12874-018-0611-x

Nabavi Hesar, J., Arefi, M., & Yousefi, N. (2017). Comparing the efficacy of family therapy based on Bowen's family systems theory and logo therapy on dyadic adjustment and clients' divorce tendency. *Journal of Family Psychology*, 4(2), 43-60. magiran.com/p1897173 [In Persian]

Nazari, A., Rasouli, M., Davarniya, R., Hosseini, A., & Babaei Gharmkhani, M. (2015). Effectiveness of Solution-Focused Brief Therapy (SFBT) on Couple Burnout and Divorce Tendency in Married Women. *Iranian Journal of Psychiatic Nursing*, 3(3), 41-52. http://ijpn.ir/article-1616--fa.html [In Persian]

Padash, Z., Yousefi, Z., Abedi, M. R., & Torkan, H. (2020). Effect of Gottman›s Couple Therapy on Divorce Tendency and Marital Burnout in Married Women. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*, 10 ,154-161, https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23222840.1399.10.0.133.2 [In Persian]

Panahifar, S., Mirderikvand, F., & Sadeghi, M. (2023). The comparison of the effectiveness of schema-based, emotional focused, and acceptance and commitment couple therapy on reducing the desire for divorce of couples among military families on the verge of divorce. *EBNESINA journal,* 25(2), 4-14. magiran.com/p2584661 [In Persian]

Pegah, A., & Yosofi, Z. (2024). The Efficacy of Mode Inactivation Therapy in Reducing Marital Burnout and the Intent to Divorce among Spouses of Men Recovered from Addiction. *Research on Addiction*, 18(73), 7-30. magiran.com/p2812363 [In Persian]

Policy of Family. (2015). https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=34254

Sadeghi, M., Bagholi, H., Azarmidakht, R., & Javidi, H. (2024). The Effectiveness of Couple Therapy Based on Acceptance and Commitment ACT on Marital Violence and Desire for Separation in Couples Applying for Divorce. *Armaghane-danesh*, 29(5), 676-692. magiran.com/p2804078 [In Persian]

Sadri Damirchi, E., Mojarrad, A., & Matin, H. (2022). The effectiveness of Resilience training to reduce the risk of divorce and marital discord in Women seeking divorce. *Rooyesh-e-Ravanshenasi*, 11(1), 175-184. magiran.com/p2419321 [In Persian]

Salayani, F., Asghari Ebrahimabad, M.J., Besharat, M.A., Mahram, B., & Soltani Kouhbanani, S. (2024). A systematic review of Iranian studies related to the effect of couple therapy methods on relationship disengagement. *Journal of Psychological Sciences*, 23(138), 1301-1318. magiran.com/p2739704 [In Persian]

Sanagoeizadeh, M. (2021). Identification of Factors Related to Marriage Stability in Iranian Studies (2010 - 2020). *Iranian Journal of Public Policy,* 7(3), 261-277. magiran.com/p2378068 [In Persian]

Sanagoeizadeh, M. (2025). *Religious-Spiritual Family Therapy; History, Concept, and Applications*. Qom: Islamic Sciences and Culture Academy. [In Persian]

Sanagoeizadeh, M., Ahmadian, A., Serajzadeh, H., & Hadi, A. (2025). *Family Stability and Functionality in Iranian Studies* (1999- 2019); Qom: Islamic Sciences and Culture Academy. [In Persian]

Solymani Ahmadi, F., Zarei, E., & Fallahchai, R. (2016). Effectiveness of emotionally focused couple therapy on marital conflicts and tendency to divorce in Couples Referred to Counseling Centers in Bandar Abbas County. *Hormozgan Medical Journal,* 20(2). 125-131. https://hmj.hums.ac.ir/Article/87831

Walsh, F. (2015). *Strengthening family resilience.* Guilford publications.

Westphaln, K. K., Regoeczi, W., Masotya, M., Vazquez-Westphaln, B., Lounsbury, K., McDavid, L., ... & Ronis, S. D. (2021). From Arksey and O'Malley and Beyond: Customizations to enhance a team-based, mixed approach to scoping review methodology. *MethodsX*, 8, 101375.

Yahya Rad, E., Salimi Bajestani, H., Asgari, M., & Farahbakhsh, K. (2021). Development of a Model for Promoting Marital Satisfaction and Evaluation of its Effectiveness in Reducing the Tendency to Divorce. *The Women and Families Cultural-Educational Journal,* 15(53), 55-84. magiran.com/p2255077 [In Persian]

Zamani, S. T., & Isanejhad, O. (2023). Meta-Analysis of Iranians Researches on the Effect of Couple Therapy and Family Therapy in Reducing Divorce of Couples Approaching Divorce in the Years (2011-2020). *Journal of Family Counseling & Psychotherapy,* 11(2), 25-66. magiran.com/p2567605 [In Persian]

Zamani, T., & Isanejad., O. (2022). Meta-analysis of Studies Related to the Effectiveness of Cognitive-Behavioral Couple Therapy on Reducing Marital Problems. *Journal of Applied Counseling,* 12 (1), 131-152. magiran.com/p2495063 [In Persian]

Zirak, SR., Musa Zadeh, T., & Nazari, V. (2021). Effects of Emotion Regulation Training on the Desire for Divorce and Emotional Turmoil in Substance-Dependents' Spouses. *Middle Eastern Journal of Disability Studies*, 11(1), 105. magiran.com/p2350062 [In Persian]

پیوست

پیوست ۱. مشخصات کامل مقالات الگوهای مشاوره و زوج‌درمانی مرتبط با اثربخشی آن بر پایداری خانواده و کاهش میل به طلاق در ایران

ردیف	عنوان مقاله	نام نویسنده اول و سال انتشار	جامعه آماری	روش مطالعه	روش نمونه‌گیری و حجم نمونه	الگوی مشاوره مورد بررسی
۱	اثربخشی آموزش جنسی بر بخشش رنجش خاص زناشویی و پایداری ازدواج زنان متأهل شهر آبادان	آذرکیش ۱۳۹۶	زنان متأهل بیمارستان نفت آبادان	نیمه‌تجربی	تصادفی ۴۰نفر	آموزش جنسی
۲	اثربخشی آموزش رویکرد یکپارچه چندسطحی فلدمن بر افزایش شفافیت ارتباط زناشویی و کاهش میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق	سارا مشتاقی و همکاران ۱۳۹۹	زوج های متقاضی طلاق استان البرز	نیمه‌تجربی	دسترس ۲۰ زوج	آموزش رویکرد یکپارچه چندسطحی فلدمن
۳	مطالعه تجارب مشاوران خانواده قوه قضائیه جهت شناسایی ویژگی‌های اثربخش مشاوره خانواده در کاهش اختلافات خانوادگی و تحکیم خانواده	سمیه پارسی راد و همکاران ۱۴۰۳	مشاوران خانواده قوه قضائیه چند شهر ایران	کیفی	هدفمند ۲۰نفر	مشاوره خانواده
۴	اثربخشی خانواده درمانی مبتنی بر تحکیم خانواده بر ثبات خانواده و تعهد زناشویی در کارکنان متأهل شرکت پتروسامان آذر تتیس شهر کرمان	زهرا قنبری زرندی ۱۴۰۲	کارکنان مأاهل شاغل در شرکت پتروسامان آذر تتیس شهر کرمان	نیمه‌تجربی	دردسترس ۳۰ زوج	خانواده‌درمانی مبتنی بر تحکیم خانواده
۵	تدوین و اثربخشی الگوی بومی مبتنی بر نظریه لازاروس و تئوری برنامه‌ریزی رفتاری بر تحکیم بنیان خانواده	جلال ایرانی زاده ۱۳۹۹	تمام زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر یزد	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۴ نفر	الگوی بومی مبتنی بر نظریه لازاروس و تئوری برنامه‌ریزی رفتاری
۶	اثربخشی آموزش گروهی واقعیت درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب گلاسر بر بی ثباتی ازدواج و صمیمیت زناشویی	امیر قربان پور لفمجانی ۱۴۰۰	زوج‌های مراجعه‌کننده به مشاوره خانواده شهر مشهد	نیمه‌تجربی	هدفمند ۲۴زوج	آموزش گروهی واقعیت‌درمانی
۷	بررسی اثربخشی بسته پیشگیری از طلاق بر آشفتگی زناشویی زوجین متقاضی طلاق توافقی	مصطفی مظاهری ۱۴۰۰	زوج‌های ارجاعی به مراکز مشاوره جهت مشاوره طلاق توافقی شهر اصفهان	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ زوج	بسته پیشگیری از طلاق
۸	اثربخشی مشاوره راه‌حل‌محور در کاهش ریسک طلاق و ناسازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق	آرزو مجرد ۱۳۹۸	زنان مراجعه‌کننده طلاق به دادگستری اردبیل	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ نفر	مشاوره راه‌حل‌محور
۹	اثربخشی آموزش مدل همسرآزاری بر کاهش گرایش به طلاق زنان	شاهو فاتحی ۱۴۰۱	زنان مراجعه‌کننده مراکز مشاوره طلاق سنندج	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ نفر	آموزش مدل همسرآزاری
۱۰	تدوین الگوی ارتقای رضایت زناشویی و بررسی اثربخشی آن در کاهش گرایش به طلاق	عفت یحیایی راد ۱۳۹۹	زوج شهر مشهد	ترکیبی	۴۰ زوج	الگوی ارتقای رضایت زناشویی
۱۱	اثربخشی برنامه توانمندسازی اولسون گاتمن به شیوه گروهی بر کاهش تعارضات زناشویی و میل به طلاق	احمد امانی ۱۴۰۱	کلیه زوجین با میل به طلاق مراجعه مشاوره شهر ورامین	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ نفر	برنامه توانمندسازی اولسون گاتمن

۱۲	اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زود هنگام	حامد حیدری ۱۳۹۹	متقاضیان طلاق مراجعه‌کننده به دادگستری مشهد	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۰ نفر	الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق
۱۳	اثربخشی رویکردهای تلفیقی هیجان‌مدار گاتمن و راهبردی راه‌حل‌محور برکاهش میل به طلاق	حسین شاهمرادی ۱۳۹۸	زوجین مراجعه‌کننده مراکز مشاوره پلدختر	خط پایه چندگانه	هدفمند ۶ زوج	تلفیقی هیجان‌مدار گاتمن و راهبردی راه‌حل‌محور
۱۴	اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متقاضی طلاق	نوشین حاتمی ۱۴۰۰	زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره تهران	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۰ زوج	زوج‌درمانی هیجان مدار
۱۵	اثربخشی مدل بوم‌شناختی در کاهش میل به طلاق و تعارض زناشویی	کیومرث فرحبخش ۱۳۹۶	زوجین مراکز مداخله بهزیستی استان مرکزی	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۰ زوج	مدل بوم‌شناختی
۱۶	اثربخشی آموزش رویکرد هیجان‌مدار بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوج‌ها	جواد اژه‌ای ۱۳۹۷	زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهر تهران	نیمه‌تجربی	در دسترس ۲۰ زوج	هیجان‌مدار
۱۷	تدوین بسته آموزشی پیشگیری از طلاق و تعیین اثربخشی آن بر رضامندی همسران و طلاق عاطفی	شاهپور احمدی خویی ۱۳۹۷	زوجین متقاضی طلاق شهر ارومیه	ترکیبی	داوطلبانه ۶۰ نفر	آموزشی پیشگیری از طلاق
۱۸	اثربخشی زوج‌درمانی مثبت نگر و پذیرش و تعهد بر میل به طلاق	بنیاد جمشیدزه ۱۴۰۰	زوجین مراجعه‌کننده به مشاوره خانواده ایرانشهر	نیمه‌تجربی	دردسترس ۳۰ نفر	زوج‌درمانی مثبت‌نگر و پذیرش و تعهد
۱۹	اثربخشی بسته آموزشی توان‌بخشی روان‌شناختی بر میل به طلاق و صمیمیت زناشویی در زوجین در حال طلاق	بیتا آگاهی اصفهانی ۱۴۰۱	۳۰۰ زوج در آستانه طلاق شهر اصفهان	نیمه‌تجربی	دردسترس ۴۰ نفر	آموزشی توان‌بخشی روان شناختی
۲۰	اثربخشی آموزش ذهن آگاهی مبتنی بر کاهش استرس بر میل به طلاق، فشار خون و احقاق جنسی در زنان خیانت دیده دارای فشارخون بالا	سید مجتبی عقیلی ۱۴۰۱	زنان مراجعه‌کننده مراکز مشاوره شهر تهران	نیمه‌تجربی	دردسترس ۳۰ نفر	آموزش ذهن‌آگاهی
۲۱	مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی طرحواره محور، هیجان‌مدار و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر کاهش میل به طلاق در زوجین آستانه طلاق خانواده‌های نظامی	سجاد پناهی فر ۱۴۰۲	زوجین مراجعه‌کننده مراکز مشاوره نیروهای مسلح تهران	نیمه‌تجربی	دردسترس ۶۰ زوج	زوج‌درمانی طرحواره‌محور، هیجان‌مدار و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد
۲۲	اثربخشی آموزش گروهی آنلاین تاب‌آوری بر میل به طلاق، بخشش، امیدواری و انعطاف‌پذیری شناختی در زنان دارای تجربه خیانت زناشویی	طاهره دهقانی ۱۴۰۱	زنان دارای تجربه خیانت دیده در اصفهان	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۰ نفر	آموزش گروهی آنلاین تاب‌آوری
۲۳	اثربخشی زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و بر خشونت زناشویی و میل (ACT) تعهد به جدایی در زوجین متقاضی طلاق	مجید صادقی ۱۴۰۳	کلیه زوجین متقاضی طلاق شهر یاسوج	نیمه‌تجربی	هدفمند ۴۰ نفر	زوج‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد
۲۴	اثربخشی درمان غیرفعال‌سازی حالت بر دلزدگی زناشویی و میل به طلاق در همسران مردان بهبود یافته از اعتیاد	علیرضا پگاه ۱۴۰۳	همسران مردان بهبودیافته از اعتیاد شهر اصفهان	نیمه‌تجربی	هدفمند ۴۰ نفر	درمان غیرفعال‌سازی حالت

۲۵	مقایسه اثربخشی خانواده‌درمانی مبتنی بر دیدگاه نظام‌های خانوادگی بوئن و معنادرمانی بر کیفیت زناشویی و میل به طلاق مراجعین خواستار طلاق	جمیله نبوی حصار ۱۳۹۶	مراجعین خواستار طلاق مراکز مشاوره سنندج	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۶ نفر	خانواده‌درمانی مبتنی بر دیدگاه نظام‌های خانوادگی بوئن و معنادرمانی
۲۶	اثربخشی آموزش تنظیم عاطفه بر کاهش میل به طلاق و آشفتگی هیجانی همسران افراد سوءمصرف‌کننده مواد	سید رسول زیرک ۱۴۰۰	تمامی همسران افراد سوء مصرف‌کننده مواد شهر اردبیل	نیمه‌تجربی	در دسترس ۴۰ نفر	آموزش تنظیم عاطفه
۲۷	اثربخشی شناخت‌درمانی مبتنی بر حضور ذهن بر کیفیت زندگی و گرایش به طلاق زوجین تازه ازدواج کرده	الهه قنبریان ۱۳۹۸	زوجین مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره تهران	نیمه‌تجربی	دردسترس ۴۰ زوج	شناخت‌درمانی مبتنی بر حضور ذهن
۲۸	اثربخشی رویکرد تلفیقی طرحواره‌درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد بر کاهش تعارضات زناشویی و میل به طلاق زوجین متقاضی طلاق	مهدی اعلمی ۱۳۹۹	زوجین شهر مشهد	نیمه‌تجربی	داوطلبانه ۳۰ زوج	رویکرد تلفیقی طرح واره درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد
۲۹	بررسی اثربخشی مشاوره زناشویی به روش گاتمن بر میل به طلاق و دلزدگی زناشویی زنان متأهل متمایل به طلاق	زهرا پاداش ۱۳۹۹	تمامی زنان مراجعه‌کننده به دو مرکز مشاوره اصفهان	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۲ نفر	مشاوره زناشویی به روش گاتمن
۳۰	اثربخشی درمان تلفیقی هیجان‌محور و بخشودگی در افزایش همبستگی خانوادگی و کاهش میل به طلاق زنان آسیب دیده از خیانت زناشویی	یاسر رضاپور میرصالح ۱۴۰۰	کلیه زنان خیانت‌دیده اردکان	نیمه‌تجربی	دردسترس ۳۰ نفر	درمان تلفیقی هیجان‌محور و بخشودگی
۳۱	اثربخشی درمان کوتاه مدت راه حل محور بر فرسودگی زناشویی و میل به طلاق در زنان متاهل	علی محمد نظری ۱۳۹۴	کلیه زنان متأهل مراجعه‌کننده سرای سلامت گلها تهران	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ نفر	درمان کوتاه مدت راه‌حل‌محور
۳۲	اثربخشی زوج‌درمانی هیجان‌مدار بر کاهش تعارض‌های زناشویی و میل به طلاق در زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره شهرستان بندرعباس	فاطمه سلیمانی احمدی ۱۳۹۴	زوج‌های بندرعباس	نیمه‌تجربی	در دسترس ۳۰ زوج	زوج‌درمانی هیجان‌مدار
۳۳	مقایسه اثربخشی روش‌های مشاوره فردی و زوجی بر میل به طلاق زوج‌های دارای روابط فرازناشویی	شیما مصری‌پور ۱۳۹۵	مراجعه‌کنندگان به مراکز مشاوره شهر اصفهان	نیمه‌تجربی	در دسترس ۶۴ نفر	روش های مشاوره فردی و زوجی
۳۴	اثربخشی آموزش شفقت خود بر میل به طلاق و نگرش‌های صمیمانه زنان متأهل مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره خانواده	زهرا دشت بزرگی ۱۳۹۶	زنان مراجعه‌کننده به دو مرکز مشاوره شهر اهواز	نیمه‌تجربی	داوطلبانه ۳۰ زن	آموزش شفقت خود
۳۵	مقایسه اثربخشی طرحواره‌درمانی بومی با طرحواره‌درمانی یانگ بر تنظیم هیجانی و میل به طلاق در زوج‌های دارای تعارض	تهمینه گلکار ۱۴۰۰	کلیه زوجین مشاوره اصفهان	نیمه‌تجربی	در دسترس ۴۸ نفر	طرحواره‌درمانی بومی و طرحواره‌درمانی یانگ
۳۶	اثربخشی روایت‌درمانی بر کاهش گرایش به طلاق و مؤلفه‌های آن در زنان با ازدواج زودهنگام	مریم قدسی ۱۳۹۷	کلیه زنان متأهل ۱۵ تا ۱۹ سال شهرستان نیشابور	نیمه‌تجربی	هدفمند ۱۶ نفر	روایت‌درمانی

۳۷	اثربخشی الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق، رویکرد مبتنی بر دلگرم‌سازی و رویکرد مبتنی بر شفقت و گذشت بر افزایش صمیمیت عاطفی و انطباق‌پذیری خانوادگی در زوجین متقاضی طلاق	فاطمه برکات ۱۴۰۱	زوجین متقاضی طلاق مرکز مشاوره دادگستری بوشهر	نیمه‌تجربی	دردسترس ۸۰ زوج	الگوی یکپارچه پیشگیری از طلاق
۳۸	اثر بخشی آموزشی تاب‌آوری بر کاهش ریسک طلاق و ناسازگاری زناشویی در زنان متقاضی طلاق	اسماعیل صدری ۱۴۰۱	زنان مراجعه‌کننده به دادگستری اردبیل	نیمه‌تجربی	دردسترس ۳۰ نفر	آموزشی تاب‌آوری
۳۹	فراتحلیل پژوهش‌های ایرانی در زمینه تاثیر زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی در کاهش طلاق زوجین در آستانه طلاق طی سال‌های ۱۳۸۹-۹۸	سیده طیبه زمانی ۱۴۰۰	پژوهش‌های گوناگون مرتبط	توصیفی	هدفمند ۱۹ پژوهش	زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی
۴۰	مرور نظام‌مند بر مطالعات ایرانی مرتبط با تأثیر مدل‌های زوج‌درمان‌گری بر گسستگی رابطه	فائزه صلایانی ۱۴۰۳	تمامی مطالعات مرتبط با هدف مطالعه	توصیفی	هدفمند ۲۳ مطالعه	مدل‌های زوج‌درمان‌گری
۴۱	مددکاری اجتماعی در تأثیر الگوی مداخله طلاق بر افزایش رضایت‌زناشویی، سازگاری و کاهش پیگیری طلاق در زوج های متقاضی طلاق توافقی	زیبا باقری ۱۳۹۹	زوج‌های متقاضی طلاق توافقی قزوین	نیمه‌تجربی	تصادفی ساده ۱۶۵ زوج	الگوی مداخله مددکاری اجتماعی در طلاق
۴۲	تاثیر درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد بر میل به طلاق، نداشتن تحمل بلاتکلیفی، عواطف منفی و سرمایه‌های عاطفی در زنان آستانه طلاق	مریم مهری بروجنی ۱۴۰۲	زنان مراجعه‌کننده به دادگستری اصفهان	نیمه‌تجربی	هدفمند ۳۰ نفر	درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد